

Štv.
Број 7.—8.

V Ljubljani, julij 1923.

Leto
Год. V.

FRANJO ČIČEK:

Klic Sokolov.

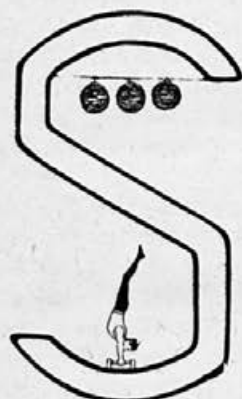
Naprej! Kakor plameni in zublji rdeči
dirja naš val ko silen orkan.
Ob hraste jeklene koraki bobneči
udarjajo moško iz teme na dan!
Naprej, Sokolovi, naprej! —
Nad Snežnikom zora vstaja,
Nanos silni glavo maja,
Peca zbira Sokoliče,
Gosposvetski zvon jih kliče:
Naprej, Sokolovi, naprej,
naprej do naših mej! —
Svobodo bratom in toplo srce,
silo rodile so naše roké.
Čutite ogenj, ki v žilah nam polje?
Naša prisega, naša osveta!
Ta zemlja je naša, ta narod je naš!
Ta burja je naša, ki skale podira,
ta Soča je naša, ki tujce požira.
Kri našo je pila in brate dojila.
Tam zibel je tekla, tam naši so znoji,
pečati orjaški na grudah golčijo,
tam naše so pesmi in naši so žulji,
tam mrtvi iz groba osvete želijo!

Naprej, Sokolovi, naprej! —
 Z levjim korakom na naše planine,
 s srcem sokolskim kakor vihar
 rušimo skale, preganjamo tmine,
 narod svoj ljubili bomo vsekdar! —
 Hajdmo, Sokoli — narod nas zove,
 lomimo bratom težke okove,
 hajdimo, bratje, ko morski vihar,
 kakor povodenj rastoča, kipeča,
 kakor nevihta viseča, grozeča —
 bratom ljubezni, svobode, zvestobe,
 nudimo svoje jim krepke roké,
 dajmo jim svoje zvesto srce!
 Naprej, Sokolovi, naprej!

S. VRDOLJAK:

U gibanju je život.

Svaki se od nas seća svojih mladanih, školskih dana i drugova. Većinom su to najslada sećanja u našem životu. Mnogi se od tih davnih događaja ponavljaju, imaju sličnosti u životu sadanje omladine, pa će ju imati i ponavljace se u životu budućih pokolenja.

Tako je bilo i pred tridesetak godina: bilo nas je u školi slabih i jakih, tihih i nemirnih, marljivih i lenih, plašljivih i kavgadžija. Kao i danas.

Ne ćemo se pobliže upuštati u sve te učeničke mane, kreposti i prednosti, nego ćemo se ograničiti samo na one, koji su bili telesno slabi i zaostali.

Svi mi dobro znamo kakav je život u gradu: više je siromaštva, nego blagostanja. A gde je sirotinja tu i telo deteta nailazi na zapreke, da se razvije. Nema dobre hrane, pa telesno zaostane, zakržlja. Nema čista zraka i zdrava stana, pa su mu pluća nerazvijena ili sa klicom bolesti. A nema li se načina, da ga se duševno odgaja, eto od njega plahog ili drskog i pokvarenog mladića, već prema tome u kakovu je društvu odrastao ili kakove je mane ili kreposti nasledio.

Te blede, plahe i telesno zakržljale dece nalazi se u svakoj školi, u svakom gradu. Nisu sve to samo siromašna deca. Ima među njima i bogate. Ali preterana roditeljska briga, koja se boji svakog čuha vetra i oštrijeg zraka, nije ih pustila, da se miču i telesno razviju.

Od takve dece nastaju obično neizgrađeni ljudi. Telesno ostanu slabi, jer vremenom izgube onaj naravni nagon za gibanjem, koji je pri-

roden svakom živom biću. I baš radi toga, jer se ne miču i jer su telesno omlohavili, ne mogu im se razviti prednosti, koje mora imati svaki odrastao čovek: nemaju muževnosti, odlučnosti, neustrašivosti, ustrajnosti, hrabrosti itd. Istina, ima ljudi, koji te stvari baštine, ali tih je malo prema onima, koji te prednosti poseduju u srednjoj i maloj meri, te koje onda treba i telesnim odgojem usavršiti.

Život je neprestana borba. Ovu izreku, deco, čuli ste dosta puta, ali težinu i krutu istinu njezinu oćutićete, kada sami, oslanjajući se na vlastitu snagu, stupite u život, prepušteni sami sebi. Nemate li dosta te snage, nastaju razočaranja, malaksanja, koja vam se ne bi tako teška činila, da ste se u svojoj mladosti na tu borbu pripravljali.

I telesni odgoj igra važnu ulogu, da vas na tu borbu pripravi.

Kako rećeno, svakom je čoveku prirodan nagon za gibanjem. Taj nagon oćituje se najviše već u najmladoj dobi, jer telo deteta, koje raste, potrebuje, osim hrane, baš najviše gibanja, da bolje raste i da se pravilno razvija. Taj nagon tera skupa više dece, koja će svaku priliku upotrebiti, da se igraju. Taj nagon i znatiželjnost najprvi je uzrok, da su se naše sokolane decom napunile. Pa se i posledice opažaju; deca, kod koje je taj nagon ostao neumanjen, te su ostala verna kretanju, vežbi, sokolani, ta su zdrava, lepo razvijena, i otporna proti bolestima. A ona, kod kojih je taj nagon silom prilika, ili usled nerazumevanja, ostao udušen, ostadoše i deca slabunjava i bolestima pristupaćnija.

Došlo dete u sokolanu. Treba bome tu praviti i vežbi, premda lakih, ali je neodlućno i boji se. Vidi, slabija od njega rade i ne boje se. I on se odlući i svladava strah, pa vežbu napravi. Ili opadne, pa ga pad boli. Hteo bi plakati, ali se pred tolikom družbom srami, pa se uzdržaje, dokle može. S vremenom će se na vežbu lakše odlući, napraviti ju, pa ako koji put padne, lakše će to podnesti. Ustraje li on marljivo u sokolani kroz ćitav svoj mladenaćki život, njegova prvotna neodlućnost razviće se u odlućnost, strašivost u neustrašivost, preterani osećaj boli u lako snašanje iste i otvrdnuće volje. Sve su to prednosti i podloga razvijanju drugih dobrih osebina i kreposti koje se usput i kasnije uz pripomoć kuće, škole i sokolane razvijaju.

Takovim naćinom telesnog odgoja dete, pa mladić, steklo je pravu, sposobnije je, da ude u život, sa svim njegovim ugodnostima i neugodnostima. Ono će se u životu lakše snaći, jer odlućnost, neustrašivost, hrabrost, ćvrsta volja, koju je stekao i razvio u sokolani, znaće zadržati i upotrebiti u prilikama života.

On će u borbi prodreti, pobediti, a onaj drugi podleći.

Meni još lebdi nezaboravna uspomena na ona lepa telesa i samosvesno držanje i izvajanje našeg i ćeškog naraštaja kod zadnjeg svesokolskog sleta u Ljubljani. Mi smo ostali zapanjeni, a to znaći, da je sokolsko-telesni odgoj bio pravilan i ućinio ih sposobnima, da uđu u borbu za vla-

stiti opstanak i borbu za sve lepo i dobro. To je stvario duh sokolski i telesna vežba. Oboje skupa dali su nam uzorni tip našeg naraštaja; a jedno bez drugoga bilo bi tek polovično, nesavršeno.

A kakovi će oni biti sokoli i ljudi u to ni najmanje ne dvojimo!
Zdravo Sokolići!

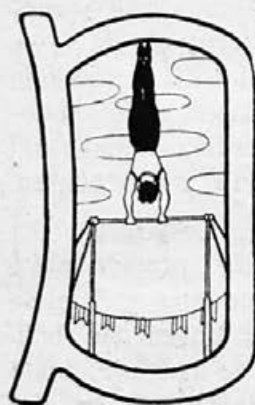

MIRICA KRAMERJEVA:

Moji spomini na vsesokolski zlet v Ljubljani.

(Dan naraščaja 23. julija 1923.)

I.

olgo smo se pripravljale v telovadnici in doma na vsesokolski zlet v Ljubljani. Hitro se je bližal težko pričakovani čas, zakaj skoraj vsaki drugi dan smo imele telovadbo, kjer smo neumorno in skrbno vežbale, da se dostojno pripravimo za ta veliki dan.

Ko smo imele nekega dne zopet vajo, nam reče brat voditelj:

»Pojutrišnjem mi sporočite, katera izmed vas sme v Ljubljano, toda pazite, da bo vsaka znala vaje!«

»Jaz jih že znam, jaz tudi...!« so se čuli posamezni klici tovarišic, ki so se zbirale k nastopu.

»No, bomo videli, saj bo prihodnjič izkušnja, le pripravite se!« je smeje odgovoril brat voditelj.

»Izkušnja«, smo ponavljale z nekako bojznijo. Nekatere so pričele mehanično ponavljati gibe, kakor bi bile v skrbeh, ako res še znajo vaje, druge so se pogovarjale o zletu, vsaka pa je trdila: »Jaz bom že nastopila!« Takemu in enakemu čebljanju je napravila konec telovadba, ki se je pravkar pričela.

Po telovadni uri, ki se mi je zdela skoraj prekratka, sem hitela naglo domov. Doma nisem niti vprašala, ako smem v Ljubljano, zakaj že mnogo prej sem si izprosila dovoljenje za to.

Prihodnji teden se je vršila izkušnja za dečke in za nas deklice. Izvajale smo vse vaje na godbo, kakor da bi nastopale že v Ljubljani. Ne bom opisovala podrobno te izkušnje, le toliko povem, da se je še precej dobro izvršila in da nas je brat voditelj dokaj zadovoljen odpustil.

Po tej glavni izkušnji smo bile šele določene, katere smemo v Ljubljani nastopiti. Pričele so se še zadnje priprave. Brat voditelj nam je rekel, da bomo imeli tudi svojo posebno kuhinjo, za katero naj vsaka

prispeva z živili. Radovoljno smo donašale različna živila, kakor: kavo, sladkor, moko, krompir itd., nekatere več, druge zopet manj, revnejše so bile tudi tega oproščene. Tako so nam zadnji dnevi skoraj prehitro minuli, in koj je bil čas odhoda tu.

Stara mamica mi je nadela v nahrbtnik jestvine, brisačo, miho, jedilno posodo in več drugih takih malenkosti, ki se na poti potrebujejo. Skratka, vse je bilo v redu, in šla sem zadovoljna spat.

Naslednji dan je bil odhod. Lepo je sijalo solnce tistega dne, ko smo korakale Sokoličice na Vodo, kjer je naša telovadnica in dokoder smo imele skoraj pol ure hoda. Dosepele smo tja ravno še ob pravem času. Uvrstile smo se med druge tovarišice, in naša naraščajska armada je zapustila telovadnico. Na cesti smo se postavile v četverorede, bilo nas je okrog sto. Zadele smo svoje nahrbtnike in odkorakale proti železniški postaji.

Solnce je neusmiljeno pripekalo, ni čuda, bilo je šele poldan proč in naši koraki so postajali vedno počasnejši. Semtertja se je začul vzdih: Oh! kedaj bomo še na kolodvoru? Pa vsaka stvar nekoč mine, in tudi me smo zagledale slednjič postajo.

»Hvala Bogu!« je vzdihnila marsikatera, ki je pod težo nahrbtnika že komaj korakala.

Na postaji je bilo treba čakati pol ure na vlak, ker je bil naš prvotni odhod spremenjen v toliko, da smo odšle z drugim vlakom, ki je bil določen samo za naraščaj. Žalostno smo gledale, ko je prvi vlak odšel proti Ljubljani, nato smo posedle ob senčnati strani postaje po tleh. Nekatere so šle še nakupit raznih stvari, druge so se pogovarjale, kdaj pride naš zaželeni vlak.

Slednjič je tudi ta prišel. Že od daleč smo videle mahanje rok skozi odprta okna vlaka, ko pa je vlak končno na postaji obstal, so nas radostno pozdravljali dečki in deklice, ki so se vozili s tem vlakom. Očezvale smo se s hrupnim »Zdravo!«, nato začele pod nadzorstvom brata voditelja in sester voditeljic vstopati v vlak. Dobili smo svoj voz ter hitro odložili svoje stvari po klopeh poleg sebe. Vlak se je pričel med tem pomikati in tovarišice so zapele veselo pesmico. Sledila je pesem za pesmijo, vse smo bile veselo razpoložene in živahne. Jaz sem se postavila k oknu ter opazovala krasoto narave. Pod mano je šumela zelena Sava, ki je bila vedno prozornejša, čimbolj smo se oddaljevali od domače postaje. Tu in tam so se peneče zaganjali njeni valovi ob pečine, ki so jo motile v njenem toku ter se je slišalo njih divje bučanje daleč okrog. Na obeh straneh pa so se vzdigovali mogočni hribi, po katerih so raztresene samotne kmečke hiše.

Vedno bolj smo se bližali Ljubljani in slike so postajale vedno pestrejše, počasi se je odpirala vedno večja ravan, po kateri je drvel vlak z vso brzino.

II.

Rezek žvižg lokomotive nas je opozoril, da se bližamo ljubljanskemu kolodvoru. Vlak je obstal, in na peronu nas je čakala nešteta množica ljudi. Izstopili smo, postavili se v vrste in odkorakali skupno na Vrtačo, kjer so bila že pripravljena stanovanja za nas. Prehodili smo dokaj ulic, predno smo dospeli tja, in lahko si mislite, kakšno je bilo naše veselje, ko smo slednjič ugledale šolo na Vrtači, kjer se bomo lahko odpočile. Še par korakov in bile smo na mestu. Peljali so nas v drugo nadstropje, in sicer nas deco v eno sobo, naraščaj v drugo. V sobi je ležala slama po tleh, pripravljena za naša ležišča, le po sredi je bilo nekaj prostora, kjer smo se mogle kretati. Pa to nas ni prav nič motilo, posedle smo takoj po tleh ter odložile svoje nahrbtnike. Brat voditelj nam je prinesel rjuhe, nato pa je odšel k dečkom v drugo šolo. Po tri skupaj smo dobile eno rjuho, le sestra Meško, naša voditeljica, je imela blizu vrat slamnjačo. Na rjuhi, kj sem jo dobila jaz, smo ležale štiri. Nastanile smo se v bližini sestre voditeljice ter se hrupno vrgle na slamo, kjer smo začele razvezovati svoje nahrbtnike. Pokrepčala sem se s slastno pečenko, ki mi jo je dala stara mamica v nahrbtnik, slekla si kroj, odložila čepico, in oblekla vrhu telovadnih hlač nočno srajco. Legla sem na slamnato posteljo in skušala zadremati. Mehko so me objele sanje, kar začutim, da je padlo nekaj name. Odprem oči in vidim, da se je prekopicnila name tovarišica. Zdramila sem se popolnoma ter si oblekla zopet kroj in začela tudi sama z tovarišicami skakati po slami. Kmalu na to je prišla v sobo sestra voditeljica in nam ukazala, da se moramo vse osnažiti in iti na dvorišče. Z veseljem smo zdrvele po stopnjicah na dvorišče, kjer smo se uredile v vrste, nakar smo odkorakale skupno z naraščajem proti Tivoli.

III.

Po kratki in prijetni hoji smo se znašle v velikem ograjenem prostoru, ki so ga nazivali »Slavnostni prostor v Tivoli«. Tu se je vršila pogostitev češkoslovaškega in jugoslovenskega sokolskega naraščaja. Reditelji so nas vedli k mizam in klopem, ki jih je bilo polno. Sedle smo in razmotrivale velikanski prostor. Okoli in okoli so stali lični šotori, od katerih je posebno eden vzbujal vso mojo pozornost. V njem je stalo polno čaš, napolnjenih s sladkim malinovcem. Hotela sem vprašati sestro voditeljico, če smem kupiti čašo malinovca, a medtem smo morale že zopet nastopiti v vrsto. Sestra voditeljica nas je vodila od šotora do šotora, in pri vsakem smo dobile nekaj dobrih jestvin. Končno smo prišle tudi do malinovca in ko smo dobile čašo hladne pijače, smo bile zopet vse v najboljšem razpoloženju. Vrnile smo se nazaj k naši prvotni mizi in šele sedaj smo mogle pregledati ves ta obširni prostor.

V sredi je bil velik oder, na katerem je stal klavir in različno telovadno orodje. Krog in krog so bile nekako v krogu postavljene mize in klopi. Visoko v zraku so bile razpete električne žice, na katerih je viselo

nebroj žarnic. Na najvišjih drogovih so zmagoslavno plapolale naše državne in slovanske trobojnice. Sestra nas je peljala po vsem prostoru, ko pa je zasvirala godba, smo se naglo vrnile nazaj na naš prvotni prostor. Pričela se je akademija naraščaja.

Na oder je prikoral v krasnih modrih oblekah češkoslovaški ženski naraščaj, ki je telovadil s kiji. Telovadba je bila krasna. Okrog odra se je nabralo toliko občinstva, da nismo videle na oder, zato smo stopile na mize, da so se upogibale šibke deske pod nami. Nastopu čeških sestric so sledile menjaje vaje naših naraščajnic in obeh naraščajnikov. Telovadne točke so bile jako lepe, ne vem, katero bi imenovala najlepšo. Medtem se je polagoma zmračilo, in zasvetilo je morje električnih žarnic, ki so metale čarobno razsvetljava na naše raznobarvne kroje, da se mi je zdelo kakor v pravljici.

Po končani telovadbi smo šle nazaj na Vrtačo. Prišedši v sobo, smo se slekle, položile kroje na slamo poleg sebe in polegale po rjuhah. Rada bi bila spala, pa nisem mogla. Na steni je visela petrolejska svetilka, ki je slabotno razsvetljevala naš prostor, kjer so skakale tovarišice, ki jim ni bilo do spanja. Slednjič je prišla sestra voditeljica in nam zapovedala mir. Vlegla se je na slamnjačo, me pa smo polegale po rjuhah. Obmolknile smo, le semtertja se je katera glasno zasmejala, nakar smo še ostale prasnile v smeh. Končno so se vse pomirile in počasi je vse objel sladek sen. Le jaz ter tovarišici Milica Šulnova in Dragica Feštajnova smo še bdele. Naenkrat reče Dragica z debelim glasom: »Hodi, hodi k meni!« Milica pa reče: »Že grem!« Sestra voditeljica pa, ki se je zbudila, ju je pokarala.

IV.

Bleda mesečina je razlivala svoje srebrne žarke skozi odprta okna na speče Sokoličice. Tiho je bilo, tako tiho, da se je slišalo dihanje spečih. Tišino prikinejo štirje udarci, tem jih sledi še enajst.

Dvignila sem glavo in vzdihnila: »Komaj enajst je ura!« Vzdignila sem se in gledala po sobani. Vse je spalo. Kdaj bo šele pet ura, ko bomo vstale? Vlegla sem se nazaj in se pokrila s plaščem. Ležala sem mirno in gledala v strop. V daljavi se je čulo lajanje psa. Kar začutim, da me je nekdo prijel za glavo. Obrnem se. Nikogar ni bilo. Spomnim se, da mi je pravila babica, da je enajsta ura ura duhov. Strah me strese! Zarinem glavo v slamo in ležim tako kake pol ure, zdelo se mi je, da ležim že celo večnost. Zaslišim zunaj govorjenje, in kako teče voda pri vodovodu. Tiho sem vstala. Ogrnila sem se s plaščem in počasi sem tavalala proti vratom. Pri vratih obstanem, zakaj, tu je ležala sestra voditeljica. Oprezno in hitro jih odprem in smuknem v vežo. Ženske naraščajnice so bile že oblečene, nekatere so še stale pri vodovodu in se umivale.

»Koliko pa je ura?« sem jih vprašala.

»Šest.« so odgovorile vse.

»Ni mogoče!« sem se začudila.

»Le poglej na uro,« so mi odvrnile in se umivale dalje.

Tiho sem odprla zopet vrata naše sobe, položila plašč na slamo in se pričela oblačiti. Pri tem sem prevrnila lonček vode tovarišici na glavo. Zakričala je, in sestra voditeljica se je prebudila. Najprej je pokarala mene, nato je posvarila v veži naraščaj ter nam vsem ukazala iti spat. Bilo je namreč šele polu dvanajstih. Tovarišice so zamenjale mali kazalec z velikim in tako je nastala pomota, da je že ura šest.

Zarila sem se nazaj v svoje ležišče in — zaspala. O poli petih sem se zbudila. Vstala sem in se oblekla, nato pa sem šla od tovarišice do tovarišice in jih zbudila. Nekatere bolj zaspane sem nekoliko poškopila z vodo, in v kratkem času so bile vse zbujene.

Ko so se vse oblekle, smo se medsebojno počesale. Svarila sem tovarišice, naj bodo tiho, da ne zbude sestre voditeljice, zakaj prezgodaj smo vstale. Toda moj opomin je bil brezuspešen. Takoj se je zbudila tudi sestra voditeljica in se oblekla. Točno ob šestih smo že stale pripravljene na dvorišču, kjer se nam je pridružil še ženski naraščaj, nato smo odkorakale k zajutrkju.

V.

Hodile smo po raznih ulicah ter smo slednjič prispele na travnik med dvema velikima hišama ob Dunajski cesti. Okrog in okrog je bila ograja, in le skozi mala vratca je bil mogoč vhod. Ob robu travnika so stale lesene lope, na katerih je bil napis »Kuhinja«. Pred lopami so bile provizorične mize in klopi, kamor smo se vsedle. Kmalu za nami so še došli naši dečki ter še druga deca iz društev Hrastnik, Radeče in Zagorje. Vzele smo svoje posodice in šle po kavo. Oj, ta kava! Podobna je bila vodi. Vsedle smo se k mizi in pile »kavo«. Jaz sem jo počasi zlila v travo in kmalu je bil lonček prazen. Imeli smo namreč svojo lastno kuhinjo in našemu kuharju se je kava danes popolnoma ponesrečila. Ko smo pojedle, smo se postavile zopet v vrsto. Lončke smo pustile pri kuhinji in odkorakale smo na telovadišče. Pred nami in za nami so se vrstile male četice, vse so hitele proti telovadišču.

Kmalu smo došle tja. Bil je lep, jako velik prostor, obdan z raznimi stolpiči ter ograjen z visokimi tribunami. Skozi obokana vrata smo prišle k oblačilnicam. Na glavni tribuni, so bile lože, v središču tribune je bila kraljeva loža. Sestra voditeljica nas je vodila okrog. Šle smo od zgradbe do zgradbe in si vse ogledale. Medtem je pa na telovadišču oživel najživahnejše življenje. Moški in ženski naraščaj sta bila pri tekmi, vsak hip smo videle najrazličnejše slike telovadečih vrst. Vsedle smo se na stransko tribuno in opazovale to burno življenje. Nekatere so šle nakupovat jestvin, ki so se dobile v posebnih malih šotorih pod glavno tribuno, ostale smo iskale z očmi, ako morda zagledamo kje naše tekmovalce.

A naša prostost ni trajala dolgo. Treba je bilo zopet nastopiti v vrsto, in pomešale smo se med drugo deco, zakaj pričeli so nas zbirati

za našo izkušnjo. Čakale smo in čakale, da odkorakamo na telovadišče. Po dolgem čakanju je končno zaigrala godba, in naglih korakov smo stopale na telovadišče. Izkušnja je bila kmalu končana. Zdelo se mi je, da smo morale biti precej nerodne pri telovadbi. Ko smo prišle iz telovadišča, nas je že čakala sestra voditeljica ter nas peljala iz tega velikega prostora. Dečke in ženski naraščaj smo kar pustile na telovadišču, ker ti so imeli še vsi izkušnje.

Solnce je pripekalo in postajale smo nekoliko utrujene in žejne. Na cesti pred telovadiščem smo se postavile v dve vrsti, vsaka na eno stran ceste, in po cesti je prikoral českoslovaški naraščaj. Veselo smo jih pozdravljale, ko so korakali mimo nas, naša utrujenost je zopet izgubila. Mene je nekako slabilo, zato sem prosila, ako smem zapustiti vrsto ter iti k teti. Sestra mi je takoj po končanem sprevedu dovolila, samo obljubiti sem ji morala, da bom popoldne ob treh zopet na telovadišču, in sicer na istem prostoru kjer smo bile dopoldne. Mahnila sem sama proti mestu in prišla do pošte, zavila v Knafljevo ulico ter obstala pred poslopjem, kjer se tiska »Slov. Narod«. Hitela sem po stopnicah in pozvonila. Bila sem pri teti in pri njej obedovala. Ob treh sem se napotila na telovadišče.

VI.

Srečno sem sama dospela do telovadišča ter pred vhodom obstala. Bala sem se, me bo li reditelj pustil samo notri ali ne? Končno sem se opogumila in smuknila skozi vhod.

Šla sem: takoj na prostor, kjer bi se morale sniti s sestro voditeljico in tovarišicami, a kdo popiše moj strah in začudenje, ko ne najdem nikjer naših? Čakala sem četrto ure, pregledala vse prostorčke v bližini, vendar nisem nikogar dobila. Solze so mi stopile v oči in sklenila sem že, povrniti se v mesto. Kar zapazim brata Sušnika. Neizrečeno sem se ga razveselila in hitela sem k njemu ter mu rekla:

»Brat Sušnik, jaz sem bila dosedaj pri teti, ko sem se vrnila, nisem našla nikjer sestre voditeljice in naših, ali ste jih mogoče Vi kje videli?

»No, pa pojdi dekletce,« mi odvrne, »jo že poiščeva«.

Iskala sva precej dolgo, a vendar naših nisva mogla nikjer dobiti. Bila sva ves čas v ograjenem prostoru, kjer so se zbirali telovadci. Kar zapazim naše.

»Brat Sušnik, tu so... tu so...!«

»No, pojdiva k njim!«

Šla sva. Tam sem dobila ploščo, ki sem jo rabila pri telovadbi, in ki mi jo je prinesla prijateljica. Po kratkem čakanju smo odkorakale na telovadišče. Godba je igrala koračnico, in vedno pogumneje smo korakale, dokler ni stala vsaka na svojem prostoru. Sledilo je odročenje in priročenje, ko je zaigrala ponovno godba, smo začele s prvo vajo. Tisoče gledalcev se je nabralo po tribunah, rada bi jih bila opazovala, a moje oči so bile obrnjene le na sestre voditeljice, zakaj danes je bilo

treba pokazati, da nismo zastonj telovadile v sokolski telovadnici. Za prvo vajo je sledila druga, tretja . . . in zdi se mi, da nisem še nikdar s tako radostjo telovadila kakor danes.

Po končani telovadbi smo bile proste in vse srečne smo občudovale vaje naraščaja in deca, ki so nastopali za nami.

Tovarišice so mi pravile, da so opoldan obedovale pri naši kuhinji ter da je bilo kosilo jako dobro; vse drugače kot je bila zjutraj kava. Ko je korakala povorka naraščaja po Dunajski cesti, so se postavile v špalir. Povorka je bila tako velika, da so menile, da ne bode nikdar konca čet, ki so korakale druga za drugo. Posebno češke naraščajnice so imele lepe kroje, a tudi naše je bilo lepo videti. Po povorki so se prav prijetno zabavale, dokler ni bilo treba odditi na telovadišče. Tam so čakale precej dolgo name, a ko me ni od nikoder bilo, in je bil že skrajni čas za nastop, so odšle v vrsto, kjer sem jih potem našla.

VII.

Solnce se je nagibalo k zatonu, njegovi žarki so počasi izgubljali pekočo vročino, in vedno prijetnejše je bilo na telovadišču. Rahel veter se je igral z zastavami na visokih drogovih, tako da so prav veličastno plapotale v zraku.

Telovadišče se mi je dozdevalo kakor veliko mesto, v katerem se gibljejo nepregledne množice sem in tja. Povsod je bilo živahno vrvenje. Gledala sem in gledala in začudena sem se povpraševala, odkod se je zbrala ta velikanska množica? Koliko truda in požrtvovalnosti je stalo, predno je bilo vse to dovršeno? Kakšne plemenite ideje so navdajale one, ki so si to zamislili in izvršili?

Ponosna sem bila, da sem tudi jaz Sokoličica — sicer še majhna — a vendar so me že prištevali k tej velikanski četi. Opazovala sem množico. Videla sem kopo deklic iz naše prijazne Gorenjske, tam četo Hrvatice in zopet vrsto dečkov iz daljne Srbije. Iz vse naše širne domovine smo bili danes tu zbrani. Kako daleč so bili nekateri doma, s kakšnim veseljem so se morali šele oni pripravljati na to pot. Koliko jih je moralo radi prevelike oddaljenosti ostati doma? V duhu sem si slikala, kakšna ogromna množina bi nas bila, ako bi bili danes prav vsi tukaj!

Med takim razmotrivanjem me je srečal brat Sušnik in mi dejal:

»Brat Kostajnshek je šel z naraščajem h kuhinjam, nato pa bodo šli nekateri v gledališče. Teci za njimi, morda jih dohitiš!«

In tekla sem res kakor konjiček. V sedmih minutah sem bila že pri njih. Imela sem srečo, našla sem brata Kostajnsheka ter se z njim in z ženskimi naraščajem napotila proti dramskemu gledališču. Sestra Meško nam je preskrbela vstopnice in složno smo zasedle celo vrsto sedežev. Igrali so igro »Deseti brat«, ki mi je bila jako všeč. Seveda, tu so bile

drugačne kulise in drugi igralci nego pri nas, zato ni čuda, da smo gledale igro z velikim zanimanjem. Okoli desetih je bila igra končana. Šli smo skupno iz gledališča, zunaj sem se poslovila od sestre voditeljice in ostalih ter odšla k teti, kjer sem prav kmalu sladko zaspala.

VIII.

Naslednjega dne sem zjutraj odšla na Vrtačo po svoj nahrbtnik, ki sem ga prinesla k teti. Našla sem tam naš ženski naraščaj, dočim so se moje vrstnice že sinoči med časom, ko sem bila v gledališču, odpeljale domov.

Razgovarjale smo se nekaj časa o včerajšnjem dnevu in vsaka je vedela nekaj povedati. Ena je pravila, da je bila v garderobah v bližini Čehinj, ki so delile Jugoslovenkam čokolado in sladkor. Tudi ona je dobila lep košček. Druga je pripovedovala, da so pred nastopom zašle med naraščaj iz Škofje Loke in da jih je tuja sestra voditeljica pri urejevanju pokarala.

»Bile smo same,« je dejala, ker je bila voditeljica pri deci. Vstopile smo v vrsto ter se pomešale med druge tovarišice. Ko smo korakale skozi obokana vrata na telovadišče, so nekatere sestric slabše krile. Sestro Marto Bergerjevo je to jezilo in zaklicala je svoji prednjici: »Sestrica, krij se!« Ta se je naglo obrnila nazaj in dejala:

»Veš, jaz nisem sestrica — jaz sem Mici!« Vse smo prasnile pri tej njeni izpovedi v smeh.

»Po nastopu smo se zbrale in odšle z bratom voditeljem h kuhinji, od koder smo potem skupno odšle v gledališče. Vrnivše se iz gledališča, nismo mogle do polnoči zaspati, ker je vsaka hotela še toliko povedati!«

Brat voditelj je stopil medtem v sobo in odpravile smo se na ogled po mestu. Prehodile smo različne ulice, ogledovale trgovine in druge zanimivosti. Tudi smo posetile Sokolsko razstavo, v kateri je bilo toliko lepih predmetov, da si niti ogledati nismo mogle vsega.

Opoldne sem se poslovila od naših sestic ter odšla k teti, kjer sem ostala še ves teden. Ostale tovarišice so vzele svojo prtljago in v spremstvu brata voditelja Kostajnska so odkorakale na postajo, odkoder jih je vlak zopet odpeljal domov. V Litiji so imele daljšo zamudo, ker se je prvi voz pri vlakcu vžgal, ob štirih popoldne so bile že vse doma.

Teden kasneje sem došla še jaz za njimi, in pričelo se je zopet staro življenje v telovadnici.

Na mnogo stvari, ki smo jih doživele, smo se šele pozneje domislile, vsem pa je ostal naš prvi jugoslovenski vsesokolski zlet v Ljubljani v najlepšem spominu.

Ko se bo vršil prihodnji zlet, bom pa tudi že jaz korakala v vrstah starejših sestic in bom gotovo boljša Sokolica nego sem bila dosedaj.

Prva sokolska uspomena.

ovo svaki čovjek ima uspomene, na koje se često voli sjećati. Ove, pa bile i nezratne, male, sitne, toliko djeluju u stanovitim momentima na čovjeka, da ih ne može nikada zaboraviti. Dclaze čovjeku i nehovice, sjećaju ga na stanoviti događaj, koji može biti vesele i žalosne naravi; sjećaju ga na njegovu mladost, na pojedine dane i sate, kad mu se što dogodilo. Takav događaj može se čovjeka tako dojmiti, da mu se u srce toliko zasjekne, da na to ne može nikada zaboraviti.

Takva jedna uspomena, koja kao jasna točka svijetli u mom sokolskom životu, jest uspomena na prvi sat u sokolani.

Bilo je to pred neko desetak godina. Sokolstvo u ono doba nije još bilo tako rašireno. Članova vježbača bilo je doduše, ali ne opet toliko, kako se očekivalo. A zašto? Nije još bilo onog zanosa za Sokolstvo, narod još nije bio upućen; a i oni, koji su vježbali, bili su većinom trgovci i zanatlije, koji su »trbuhom za kruhom« danas u ovom, sutra u onom mjestu. Zato se ozbiljno počelo razmišljati, da se osnuje odjelenje muške djece, onda zvano podmladak. Promišljeno — učinjeno, te nakon nekog vremena bi osnovano i to odjelenje.

I jednoga lijepoga dana stupio sam na prag sokolane. Tim danom, onim časom započinje se moj sokolski život.

U pratnji svog oca ušao sam u vježbaonu. U prostranoj dvorani, urešena sa slikama i snabdjevena spravama, stajao je jedan odjel »malliša« sokolića, koji su upravo vježbali na užetu. Imali su dakle penjanje! Zakasnio sam! Brat prednjak, koji je odjel vodio, strogim licem, ali dobrim srcem, predvede me pred odjel, predstavi me maloj braći, te me odmah postavi u odjel. Koje li veselje!? Prvi put došao na vježbu, samo da vidim vježbanje, pa odmah vježbati? Kolike li radosti i veselja!

I počelo je moje vježbanje. Onako malen jedva sam se i snašao među ostalom svojom braćom. Došao je red i na me da vježbam. Uhvatim se za uže. Nastojim iz svih sila, da se penjem, ali ne ide; odveć je teško! A kako li sam mislio, da ću se moći uzverati kao kakva mačkica do stropa! Poskušam, da se dignem jednom, ta barem samo malo, za jedan preхват, ali ne ide; pokušam drugi put, opet ne ide. Ah, što ću sada? Izgubio sam već i ono malo snage, što sam imao, kad najednom evo pomoći. Brat prednjak, blago se smiješeći, vidio je, da ne mogu ništa, pa mi je stao pomagati. Za tren bio sam u visinu. I ako ne do stropa, a ono ipak »malo« od zemlje. Nastade smijeh među svima, koji su se nalazili u vježbaoni. Sav sretan, što mi je uspjelo, da se popnem, pustio sam se sa užeta na zemlju. Kad sam došao u odjel nije mi nikako išlo u glavicu, kako to da se nisam mogao odmah penjati, a poslije je išlo i zašto je dru-

gima odmah uspelo. No nije bilo vremena da odgovorim na to teško pitanje. Glavno je, da je išlo, pa i ma malo. Drugi, treći put kad sam došao na red, bilo je isto tako.

Sat se svršio. Iza kako je brat prednjak sve prozvalo i pozvalo sve, da točno dođu na slijedeći sat, sa »Zdravo!« bio je razlaz. Iza kako sam ogledao ostale sprave napustih sokolanu.

Tek poslije, kad sam se jednom prilikom opet penjao, reče mi neki moj brat sokolić, da sam se na prvom satu radi toga mogao popeti na užetu, jer me je brat prednjak polako i polako dizao, tako da me je već na koncu uhvatio i za noge. Tako je bilo odgonetnuto i ovo »teško« pitanje, na koje nije moja glavica mogla odgovoriti. No svejedno, jer danas je tome drukčije. Penjanje ide danas samo od sebe, bez ičije pomoći, a prednjak me ne treba više uhvatiti za petu te me dizati.

Blaženi je prvi sat prošao! Od onda je već mnogo vremena prošlo i još će proći. Premda je bilo muke, naprezanja i znoja, kad sam uhvatio užu i kad sam se htio penjati, ipak je to jedno ugodno sjećanje, na koje se tako lako ne zaboravlja!

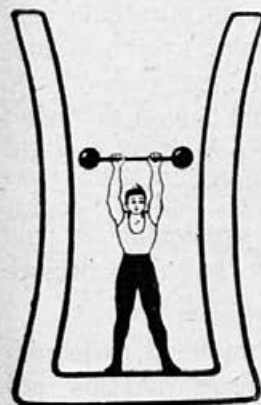
J. JERAS:

Razvitje naraščajevoga prapora Sokolskega društva II. v Ljubljani.

(Pismo svojemu bratu Maksu, naraščajniku Sokolskega društva v Šk.).

V Ljubljani, dne 4. junija 1923.

Dragi brat!

čeraaj 3. junija je imelo naše društvo pomemben dan. Praznovalo je 15letnico društvenega obstoja, razvilo je svojemu naraščaju prapor, popoldne pa se je vršila javna telovadba v prijetnem Hribarjevem gaju.

Ob 11. dopoldne so se zbrali številni Sokoli in prijatelji Sokolstva v veliki dvorani Kazine k slavnostnemu občnemu zboru. Otvoril ga je sedanji starosta br. dr. Šubic, pozdravil navzoče brate in sestre, nakar je bivši starosta našega društva brat dr. Fettich podal v lepih besedah zgodovinski pregled 15letnega društvenega delovanja.

Nečem ti v tem pismu govoriti obširneje o občnem zboru in o javni telovadbi; hočem pa ti povedati nekoliko več o razvitju prapora, ker se kaj takega redkokdaj vidi in ker vem, da nisi bil še nikoli pri taki slavnosti.

Po občnem zboru je uredil brat načelnik Smole Sokole v kroju v četverored, za njimi se je uvrstilo civilno občinstvo, na čelo pa je stopila godba Zveze jugoslovenskih železničarjev, ki je krepko zasvirala sokolsko koračnico. Razvil se je sprevod, ki je korakal okolu Zvezde na Kongresni trg. Od druge strani, iz realčnega dvorišča so prikorakali strumno naši naraščajniki. Veselje je bilo gledati našo sokolsko mladino, ki se je zavedala, kako važen trenutek jo čaka.

Sredi kongresnega trga, ob strani Zvezde je bil postavljen oder, okrašen s trobojnicami in zelenjem. Na odru je stala z belim prtom pokrita miza, na kateri je bil prapor, ki bo kmalu razvit in izročen v skrbno varstvo praporščaka naraščajnika.

Svetlo je posijalo solnce izza oblakov na Kongresni trg. Košati kostanji Zvezde, odeti v lepo zelenje, so pripogibali nalahno svoje veje in pozdravljali Sokole, Sokolice in sokolski naraščaj, bodočnost Sokolstva. Ptice pevke so zažvrgolele v pomladanskem razpoloženju drobne pesmice in skakljale od vejice do vejice.

Vse je pripravljeno! Društveni naraščaj se je postavil v razvoju pred oder, desno, levo od njega in za njim člani in članice, zadaj oddelek sokolske konjenice. Levo od odra so stali praporščaki s prapori nekaterih društev, ki so prihiteli na slavnost našega naraščaja.

Na oder so stopili odborniki Sokolskega društva II. s starosto na čelu, kumica sestra Šičeva, starosta in načelnik Župe I. in tajnik Jugoslov. Sokolskega Saveza brat dr. Fux kot zastopnik Saveznega starešinstva. Množica ljudi je prilitela na Kongresni trg, da pozdravi nov naraščajski prapor.

Ko je začel govoriti brat starosta dr. Šubic, je zavladala popolna tišina. Govoril je naraščaju. Z jedrnatimi in vzvišenimi besedami je razložil pomen prapora za naraščaj. Sokolsko društvo II. proslavi svojo petnajstletnico na najlepši način s tem, da pokloni svojemu naraščaju prapor, za katerim naj se zbira sokolska mladina, prisegajoč svojim voditeljem in učiteljem ubogljivost in spoštovanje, sokolski ideji zvestobo in pridnost, domovini ljubezen in vdanost. Pred zbranimi Sokoli in občinstvom bo izpričal naraščaj, da zasluži to odlikovanje, potrdil bo to s sokolsko prisego, ki je trdna kot skala, ki jo ne razbije nobena sila.

Brat starosta je naprosil med svojim govorom sestro kumico Marijo Šičevo, da naj razvije prapor. In sedaj, dragi brat, so se vrstili prizori, ki bodo ostali vsem prisotnim v trajnem spominu.

Oči nas vseh so se vprle na krasen naraščajski prapor, ki ga je razvijala sestra kumica. Zaplapolal bo in pohitel s svojimi že razvitimi pobratimi na čelu sokolske mladine v boj za zmago Sokolstva. — Kot prikovan se stali naši naraščajniki na svojem mestu, ponos si čital na njihovih obrazih, saj danes je njihov dan! V dno srca so nam segle krasne besede, ki jih je govorila sestra kumica med razvijanjem prapora:

Mladina verna, up bodočih let,
vi pionirji, daljnih lepših cest,
sprejmite prapor, ž njim to blagovest:
Naj duh vaš prožni, smelosti prevzet,
za dom splamti, ideje naše brani
in vekomaj ta dan v spominu hrani,
da nam zasije luč svetlejših zvezd,
da bo še lepša naroda povest!

Zatem je privezala sestra kumica trak na praporov drog. Tudi brat načelnik in sestra načelnica našega društva sta storila isto, in sicer v imenu članov in članic.

Brat starosta je prijel prapor in ga postavil pokoncu na tla in zaplapolal je v vsej svoji lepoti. Godba je zasvirala »Bože pravde«, »Lepa naša domovina« in naš krepki »Naprej« . . . Prapor krasi z zlatimi črkami napisano geslo: Krepimo se za dom in rod! To je geslo, ki ga je dal ob ustanovitvi Sokolstva naš nepozabni in največji Sokol dr. Miroslav Tyrš.

Zopet je povzel besedo naš neumorni brat starosta:

Sokoliči! Vzplapolal je vaš prapor in sedaj pride slovesen trenutek da ga izročim tebi — mladina sokolska. Sprejmi ga, čuvaj ga in pazi, da bo vedno in ob vseh prilikah vihral kvišku in ponosno, kakor danes. Spoštuj ga in pazi nanj, da ga nikdar ne omadežuješ. Naj ti bo vidni znak naše ideje! Zbiraj se krog njega, naj ti bo zatočišče, pod čegar okriljem uživaj tisto prehodno dobo, po preteku katere bodeš, ko ti bo dopuščala starost, postal pravi Sokol in Sokolica, vtrjen v svojem sokolskem prepričanju, zdrav po duši in telesu kot koristen član Sokolstva.

Prosim, da pristopijo iz vaše sredine k meni naraščajnik Pavčič in naraščajnici Leinfeld in Mevla.

Ej, moj dragi Maks, da si videl prizor, ki se je odigral sedaj. Naraščajnik Pavčič, ki je bil določen za praporščaka, je prikorakal samozavestno in odločno na oder; spremljali sta ga sabljačici Leinfeldova in Mevlova. Novi praporščak se je oklenil z eno roko praporovega droga, ki ga je držal še s svojo roko brat starosta. Žarele so praporščakove oči od radosti in ponosa, da so njegove roke tiste, ki bodo nosile ponositi prapor po cesti sokolskega dela. Skupaj z bratom starostom sta še držala prapor, le še nekaj trenutkov in dobil ga bo popolnoma v svoje varstvo . . .

Izvršila se je predaja prapora, ki jo je končal brat starosta z naslednjimi besedami:

Sokoliči! Predno predam ta prapor vašemu prvemu praporščaku, pozivljam te — mladina sokolska, da daš svojim voditeljem, prednjakom in svojim sokolskim učiteljem zadoščenje z današnjim trdnim sklepom, da hočeš živeti sokolsko, da hočeš podvojiti in potrojiti svojo marljivost, da hočeš svoje sile posvetiti sokolski vzgoji svojega telesa in svoje duše.

Prisezi na svoj novi prapor sokolski, da hočeš ohraniti misel sokolske čisto in neoskrunjeno, da hočeš očuvati vse narodove ideale, med katerimi bodi na prvem mestu misel bratstva v borbi in svobodi. Zdravo!

In prapor je prišel v roke prvega praporščaka Pavčiča, ki je priden Sokolič.

Ganil nas je vse ta nepopisno lepi dogodek in marsikatero oko se je zarosilo od vzhičenja nad lepoto Sokolstva — naše najlepše in najplemenitejše narodne organizacije.

Praporščak Pavčič si je nadel nosilni jermen, posadil vanj prapor in držeč ga z obema rokama ter obrnjen proti bratu starosti govoril s krepkim in zvonkim glasom tole zahvalo:

Brat starosta! V imenu vsega naraščaja se kot prvi praporščak najtopleje zahvalim za čast in priznanje, ki nam ga je društvo izkazalo s poklonitvijo lastnega prapora. Bodite uverjeni, da se bomo izkazali vredne tega odlikovanja, in da bomo svoj prapor čuvali in spoštovali. Okrog njega se bomo zbirali, pod njegovim okriljem pa se pripravljali z vsemi svojimi močmi, da bomo svoječasno postali v vsakem oziru, tako duševno kot telesno, pravi Sokoli in vredni člani sokolske družine. Zdravo!

Tudi gojenka se je zahvalila sestri kumici in ji izročila lep šopek cvetic v imenu naraščaja.

Praporščak je nadaljeval: »Sokoliči in Sokoličice! Kot vaš prvi praporščak vas pozivljam, da na naš novi prapor položimo slovesno zakletvo.« — S povzdignjenim in svečanim glasom je izgovarjal besede svete sokolske prisege na prapor, ves naraščaj jih je skladno in glasno ponavljal za njim, da so prodrle v dušo in srce sleherne priče te prisege.

»Prisegamo — v srcih in z besedo — tebi združena domovina — hrabrost in kri — vam očetje sokolstva — spoštovanje — sebi pa — vedno stremljenje — v solčne višine — nezmaganih Tyrševih sokolskih misli — in vzorov. In ta prapor — bodi znamenje in pečat — naše zakletve.

V imenu Saveznega starešinstva je pozval tajnik br. dr. Fux zbrani naraščaj, da naj se drži točno dane besede in da naj z vestnim delom pokaže pravo razumevanje velike sokolske ideje.

Kot zaključek slavnosti je pozval brat starosta navzoče bratske prapore, da naj pristopijo in sklenejo pobratimstvo z novim praporom. — Sklonile so se stare častitljive sokolske zastave in objele najmlajšo sestro . . .

Oglasila se je načelnikova trobka. Pozor! prememba razvojev v četrterorede, pohod! — in naraščaj je defiliral s krepkimi koraki mimo svojega prapora, pozdravljajoč ga z navdušenim »Zdravo«!

Temu je sledil sprevod po mestu.

Ker sem ti že v začetku pisma omenil javno telovadbo in vem, da si radoveden, kako je telovadil naš naraščaj — med katerim imaš sam nekoliko znancev in prijateljev, naj ti še o njej napišem kratko poročilo.

Moški in ženski naraščaj ter moška in ženska deca so nastopili z župnimi prostimi vajami, ki so izpadle prav dobro. Tudi kritje in ravnanje je bilo zadovoljivo. Le držanje telesa v pozoru pa tudi v odmoru ni bilo dobro. Na lepo držanje telesa pri prostih vajah in pri orodni telovadbi morajo posebno paziti naraščajniki in sploh vsi sokolski telovadci. Zelo slab vtis napravi na gledalca oni telovadec, ki ima vdrtta prsa in vzbočen hrbet. Lehti morajo biti v komolcih popolnoma napete, ravnatako tudi roki. Glavo se mora držati pokoncu, pogled je obrnjen naprej in ne dol na tla, kar se je opazilo pri nekaterih pri korakanju. Bolje je, da se napravi vaja bolj slabo, a da je držanje telesa lepo in pravilno. — Tudi tebe opozorim, dragi brat Maks, da paziš v telovadnici na pravilno držanje telesa in da se ravnaš v tem točno po voditeljevih navodilih.

Splošno pohvalo in priznanje je žel naraščaj z nastopom Murnikovega »Naprej« (16torica) in Vidmarjevih skupinskih prostih vaj, ki so bile izvedene, dasi so težke in precej dolge, precizno in živahno. Ženska deca je nastopila s posebno točko — z ljubkimi konjički.

Pri orodni telovadbi je pokazal naš naraščaj dosti lepega. V prvi vrsti, ki je nastopila na drogu, smo opazili celo nekaj veletočov, kar pa ne smemo in ne moremo odobravati. Sokolski telovadni sestav zahteva, da se mora gojiti tudi orodno telovadbo metodično t. j. prehajati moramo od lažjega k težjemu: za deco so predpisane lahke vaje, za naraščaj težje in šele člani-telovadci z razvitimi telesi smejo vaditi težke in vrhunske vaje; za naraščaj so take vaje škodljive in za to zabranjene! Sicer pa je bila sodba izkušenih sokolskih delavcev, ki so prisostvovali telovadbi, jako ugodna tudi o orodni telovadbi.

Sokolsko društvo II. se živahno razvija in naraščaj, ki je priden in vztrajen, bo pomnožil njegove vrste in pripomogel k slovesu društva.

S tem naj končam. Polagam ti na srce, dragi brat Maks, da zahajaš v sokolsko telovadnico z istim veseljem in pridnostjo kot doslej, ker le na ta način boš postal iz naraščajnika zaveden in dobro vzgojen sokolski delavec.

Vsi domači te iskreno pozdravljajo, od mene pa prejmi sokolski

Zdravo!

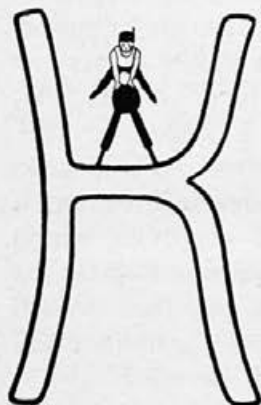
Tvoj brat Josip.

Dnevnik mladoga čoveka.

(Nastavak.)

22. IX.

od kuće sedim sam i mislim na sinoćnje događaje. Moram se i sad nasmejati, kad se setim one male žabice. A ni ono drugo, onaj način zabave nije na odmet; bude li opet što takvoga, ići ću. Razmišljao sam o razgovorima starih i mladih i došao sam do spoznaje, da to društvo nije, kao što su druga. Tu je sve nekako od dubljega značenja, kojim je prožet sokolski život. Nekoje su stvari baš zanimljive. U jednu ruku potpuna jednakopravnost, bez obzira na stalež, izobrazbu, starost pa i spol, — a izabrali su vodu, kome se na pola pokoravaju a na pola se sami gone napred, kao u kojoj utakmici po nekom već određenom putu. Svi su po unutrašnji jednaki, a spolja daju osećat neku uzvišenosti, ne trpe svakoga u svojoj sredi, katkad isključuje pojedince iz svoga društva. I inače žive plemenitije, strože nego drugi. Drugi sme sve — a Soko ne sme. Sud i nije optužio onoga verižnika, a sokolski ga je sud i osudio. Ovladalo njima neki naročiti moral, koji inače nije nigde ispisan ali ga osećaju i čuvaju na svakom koraku. Nekaka je to aristokracija u demokraciji. — A uzgajaju je već od malih nogu, ucepljuju je u nežnu decu tako, da svaki mali dečaćić ima u sebi velike sanje, koje izražava u rečima: »Kad ću ja biti Soko!« Sutra ću uzajmiti na času knjigu o Sokolstvu; ta me stvar zanima.

Danas sam bio na vežbi. Primili su me s mnogo ceremonija. Kad sam se svukao, doveo me je brat Havranek načelniku i prikazao me. Taj me je premerio okom i onda pitao, da li sam već vežbao u Sokolu. Odgovorio sam mu a on mi na to reče, da ću privremeno vežbati u vrsti novaka. Onda mi je rekao, da očekuje, da ću marljivo dolaziti na vežbe, da dostignem druge da uzmognem druge godine poći na slet. — No videćemo.

Posle toga smo nastupili u vrste. Po izravanju pozvao me načelnik izpred vrste, prestavio me je ostalima kao novoga člana; pozvao braću, koji su me preporučili, da me pozdrave. Imaju naime običaj, da izreknu mesto pozdrava neko sokolsko geslo (lozinku) ili citat iz sokolskih pisaca. — Brat Havranek je rekao: »Ličnost ništa, celina sve!« — Onaj stari brat mi je pružio ruke i rekao: »Ovde odlučuje svakodnevna neprekinuta skromna radinost.« Na to smo počeli vežbati. Svega toga sam se u nekoliko pribojavao ali bez potrebe. Uvrstili su me među najnespretnije, među početnike tako, da mi je sve bilo samo jedno igranje. Najpre smo zajednički vežbali s palicama i to vežbe kao da su za decu. Zatim vratilo, gde sam bio razočaran. Nijedne od mojih priljubljenih vežbi i neprestano samo sigranje po tablici na zidu i zapovedanje vode. Vratilo je bilo samo do prsiju visoko tako, da se, razume se, nije moglo ništa

čestito izvadati. Vežbe su bile skoro uvek jedne ta iste, samo ovde onde se promenila kakva malenkost. Vežbatelj je bio neiscrpiv u izmišljanju. K vežbi sad po nešto dodao, sad opet nešto oduzeo ili ju je opet izveo na drugu stranu i eto nove vežbe. Osnova je pak bila uvek ista. Slično je bilo na razboju (ručama), gde su vežbe već vrlo teške. Imam bar ruke pod pazuhom sasvim otečene. Morao sam se nadvladati, tako me je bolelo. Naposletku smo vežbali na konju. Oduševio me baš nije taj čas.

Bili su inače sa mnom uljudni, nisu mi se smejali, samo je prednjak neprestano nešto popravljao i opominjao. Pustio sam ga, da govori a drugi put sam uradio onako, kako je on hteo.

25. IX.

Jučer nisam pisao, nisam dospeo. Navažali smo na gradištu pesak do večeri a neki se brat tužio, da ima pune džepove raznih pisama i potvrda, koje bi morao dovesti u red! Pozvao sam ga k sebi i tu sam spoznao, da za gradnju valja urediti čestito knjigovodstvo. Sigrali smo se time sve do ponoći i sastavili smo tako, da su sada računi stručno potpuno u redu.

Čudim se smeonosti tih ljudi. Imaju proračun za 60.000 Din a u blagajni imaju 8000 Din pa već grade. Ostatak hoće da saberu, da plate sopstvenim radom i da uzajme koliko će još nedostajati. I do zima mora dospeti vežbaonica pod krov. Čudni ljudi! No ne možeš im odreći priznanja. Na okolinu to deluje prilepčivo, — ljudi im daju badava kola, građevni materijal, novac, da je skoro nerazumljivo. I taj sokolski narod tera pri svem tom svoj stroj kao za utakmicu s veselim smeškom na usnicama. Skoro svaki dan rade na gradilištu mnogobrojna deca ili na pola odrasla mladarija ili članovi, sve da bi baš morali da bude tako. Pod nikoju cenu neće da zaostane ni dečak ni starac. — Toj maniji moram prodrjeti do korena!

26. IX.

Opet sam bio na času. Danas baš nije bilo prijatno. — Imali smo karike skoro do poda i upirali smo se na pola ležeći, što je vrlo teško naročito, kad imaš posla s rukama straga a karike ti neprestanu zbegnu. Čudim se, kako si prednjak može izmišljati tako neprirodnih kretnji. Posle toga smo skakali preko vrvce. Kod toga je mnogo sokolskih patenata. Kako da se otisneš, kako da doskočiš, kako da odeš itd. Čini se, da ne mare, kako visoko skočeš, nego samo, da bi sve izveo lepo i prema propisu. Ne misle jamačno na to, da se u životu, kad treba da se preskoči kakva zapreka, niko ne obazire na lepotu. — Svako gleda, kako će stići na dugu stranu, pa dosta. Jamačno je to opet neki propis ili zapoved, da se ima gledati na lepotu u izvođenju!

Uzajmio sam njihov časopis, koji zovu »Sokolski Vesnik«. To je zaista opsežna organizacija. Takvih društava ima preko dve hiljade a imaju preko tristo hiljada ljudi preko 18 godina starih. Sve vodi neka centrala. Raspoložu s milijonskim imetkom, mnogo imaju vežbaonica i zgrada. Čudno je, kako se je to toliko razvilo a da naša javnost ništa

ne zna o tim pojedinostima. Na časopis sam se pretplatio, hoću i dalje da sledim toj stvari. Sem vesti donosi vesnik i članke, koji nisu gimnastičke sadržine nego imaju vaspitnu svrhu. Ipak je nerazumljivo, što izvode iz svoga Sokolstva, sve težnje za izpravnošću i plemenitošću. Kao da to nisu gimnastička društva. — Vežbati moraš, — jer si Soko. žrtvovati se moraš — jer si Soko, drugim, strožim i boljim životom moraš živeti — jer si Soko. Tu su pojmovi dobrano smešani!

27. IX.

Danas osećam posledice telovežbe ali baš onako čestito. Posle vežbanja na krugovima (karikama) ne mogu ni ruke da dignem. Opazio sam već na nacrtu po kome se vrše vežbe — u koliko razumevam nazivlje — da vode vežbe navlaš tako, da dospu u delovanje podjednako mišići ruku i nogu a naročito oni, koji za nakidanjeg posla počivaju pa se ne razvijaju dovoljno. Sve proizlazi iz nekog promišljenog sustava, što ga je izradio dr. Tyrš. Na nacrtu sam opazio još i laku atletiku, mačevanje i hrvanje. Baš pomnogo nauke o obrazovanju tela sadrži takov program za vežbanje, koji izvode za pojedinih časova sustavno po mogućnosti pojedinih vrsta. A to bogme deluje. Inače ne bi moglo biti, da krojač Rokos ima tako divno saliveno telo, kao što sam to vidio, kad je vežbao bez košulje. Nekoje vežbače baš je veselje pogledati. Pomišljam, ne počinjem li možda prekasno s mojih 25, godinâ.

28. IX.

Danas smo išli na redovnu vežbu van varoši. Došlo ih je još i iz petero susednih društava — tako zvano okružje. Od naših bilo je tamo i braće, koji inače ne dolaze vežbati. Bilo nas je preko 200. Učili smo razne promene, kao vojnici u pohodu i trku. Posle smo se takmili u trku a i trka na daljinu se držala. Ostali smo sve do mraka. Pri tome mora čovek da pazi, da ne bi štogod pokvario. Ne bi mu se doduše ništa dogodilo ali baš za to oseća svaki neku dužnost, da kao pojedinac ne pokvari utiska celine; trudi se, koliko samo može. Uopšte u Sokolu svi slušaju na zapoved; disciplina je velika; to veća, kad čovek zamisli, da je sve to dragovoljno i da mu se ne bi ništa dogodilo, ako bi sve napustio i pošao kući. Takvo šta čoveku ni na pamet ne padne. Pusti se nagoniti pa se svladava i naposletku je zadovoljan ako mu sve pode za rukom, kako treba.

Vraćali smo se u četveroredovima i pevali smo koračnice za čitava puta. I ja bi bio rado zapevao ali nisam znao napeva. Moram si nabaviti njihovu pesmaricu. Pevali su većinoma sokolske pesme. Reči su jasno izražavale narodno oduševljenje. Čini mi se uopšte, da je glavna pobuda čitavoj toj sokolskoj težnji narodno čuvstvo. Mnogo šta od onoga, što rade, korisno je i za pojedince jer su posle vežbe zdraviji, jači a i lepši. Svakom se dečaku pozna već po hodu i držanju tela, da polazi vežbe. No ne rade sve samo za svoju korist. Svakidanji rad sigurno ne donosi prednjacima i prednjačicama nikakve koristi a ipak žrtvuju mnogo vremena i drugih žrtava pridonose. Ne mogu baš ni to tvrditi, da davaju te žrtve

samo svome društvu, jer, ko zna, koliko će od te omladine jednom ostati u Sokolu. A oni se svemu posvećuju s takvim zanosom i gorljivošću, s tako srdačnim oduševljenjem, da je motriocu skoro nerazumljivo. Sećam se pri tome uvek na gesla, kojima su me pozdravili pri telovežbi. Oni imaju ta gesla već tako u krvi, da ih vode na svakom koraku.

(Nastaviće se.)

JOSIP JERAS:

Zgodovina telovadbe.

(Dalje.)

Dr. Miroslav Tyrš, sokolski delavec.

d onega pomembnega dne, ko se je ustanovilo prvo češko telovadno društvo, je bilo posvečeno domala vse Tyrševo delovanje Sokolu. Celih dvajset let njegovega življenja preveva hrepenenje in skrb, odgojiti svojemu narodu krepko in plemenito pokolenje. Sokolska ideja je vzgoja, in to: telesna, npravstvena, v narodnem in obče slovanskem duhu, v duhu bratstva in napredka. Tako si je zamislil Tyrš sokolsko idejo in zaradi tega ji je takoj od početka posvetil vse svoje moči. Ker je hotel, da prodre sokolska ideja v ves češki narod, je delal neumorno. S svojim zglednim delom je pridobil dosti prijateljev, ki so mu sledili v telovadnico in tu jih je vzgajal v sokolske delavce.

Ni samo vdahnil življenja sokolski ideji in prvemu sokolskemu društvu v Pragi, temveč je tudi poskrbel s svojim neumornim delom za vse predpogoje, ki so bili potrebni za uspešno društveno delovanje. Najnujnejše, kar je potrebovalo prvo društvo ob ustanovitvi, je bilo telovadno nazivoslovje, ki je bilo do tedaj samo nemško. Tyrš je presenetil članè novega društva: predložil jim je telovadni slovarček in tako so prvič javno zazvenela češka povelja pri prvem javnem nastopu ob blagoslovljenju društvenega prapora, dne 1. junija l. 1862. Pri telovadbi je nastopilo 15 vrst. To telovadno nazivoslovje je izšlo l. 1868. na novo izboljšano in izpopolnjeno.

Tyrš je bil prvi sokolski načelnik, izvoljen 13. maja 1862. l. Kot tak je dobro vedel, da bo moglo Sokolstvo uspevati le tedaj, če se bo v telovadnicah pridno telovadilo in se v njih razlagala zbranim bratom sokolska ideja. Predpogoj za doseg sokolskih ciljev pa je tudi neprisljuna, sokolska disciplina vseh članov. Pri popolni bratski enakosti je uvedel Tyrš v prvem sokolskem društvu strogo disciplino.

Tyrš je ustanovil praškemu Sokolu prvi prednjaški zbor, ki mu je bil vodnik in učitelj. Uvedel je skupne vadbene ure in posvetovanja vseh

zborovih članov. Tu se je skrbelo za teoretično in praktično izvežbanje prednjakov, predelavala in urejala se je vadbeno tvarina. Ker so se ustanavljala po raznih krajih Češke društva po praškem vzoru, a jim je primanjkovalo sposobnih prednjakov, se je vršil v septembru l. 1863. prvi prednjaški tečaj, na katerega so prihiteli prednjaki iz mnogih mest. Tyrš jih je učil o vzorni telovadbi in poučevanju in jim podal urejen pregled vadbenega sestava in za daljši čas tudi tvarino za pouk. Taki prednjaški tečaji bi se bili morali vršiti vsako leto, toda policija jih ni dovolila. Pomagali so si s tem, da so pošiljali iz Prage izvežbane prednjake raznim društvom.

Tyrš je na svojih potovanjih po tujih državah dobro proučil telesno vzgojo drugih narodov. Poznal je različne tedanje telovadne sestave, a vsi so mu bili nedostatni. Zato je dal Sokolstvu in s tem Slovanom poseben telovadni sestav, ki ga imenujemo Tyršev ali sokolski telovadni sestav. To delo, ki ga je naslovil z: Základové tělocviku (Temelji telovadbe) je izhajalo v zvezkih (1868—1872), pozneje pa je bilo natisnjeno v posebni knjigi. To delo je podlaga sokolski telovadbi, s katero dosežemo vse one telesne vrline, ki so jih stari Grki dosegali s svojo telovadbo: moč in okretnost ter lepoto telesa. Tyrš izločuje v svojem sestavu vse nelepo, omogočuje pa kar najpopolnejše izčrpanje telovadne tvarine in zaradi tega najbolj vsestransko vadbo telesa.

Tyrš je razdelil vaje, ki jih je sprejel v sestav, v 4 stroke, in sicer: A. Vaje brez orodja in brez pomoči drugih (proste, redovne); B. Orodne vaje: a) z orodjem, b) na orodju; C. Vaje s pomočjo drugih (skupine, igre, raznoterosti); Č. Borilne vaje (metanje, mečevanje, rokovanje itd — Stroke je razdelil na razrede, te na panoge in panoge na vadbene vrste.

Preobširno bi bilo na tem mestu govoriti o podrobnostih Tyrševega telovadnega sestava, v katerem se baš v podrobni razdelitvi kaže njegova izvirnost in bistrournost, zlasti pri velikanski množini vaj na orodju. In kako pregleden in lahko umljiv je ta sestav!

Ko postanete člani, dragi mladi bratje, vzemite Tyršev sestav v roke in ga preštudirajte, ker dolžnost vsakega sokolskega telovadca je, da pozna vsaj v glavnih potezah naš telovadni sestav.

Tyrš je začel izdajati 1. januarja 1871. časopis »Sokol«, ki je postal vez med vsemi sokolskimi društvi. Ta časopis, ki izhaja še vedno, je ogromnega pomena za razvoj Sokolstva. V njem najdemo veliko krasnih člankov, s katerimi je nepozabni Tyrš čimdalje in bolje širil sokolsko idejo. V tem časopisu je Tyrš razložil tudi sokolsko misel, zlasti v sestavku »Naša naloga, smer in cilj« (1871.)* in sicer tako-le: »Sokolstvo je nastalo, da čuva naš mali narod pogube. Slabotni in malovredni narodi morajo propasti in izginiti iz zgodovine. Naš narod si mora zagotoviti

* Slovenski prevod v Slov. Sokolu 1904, šte. 2, 3, 4, srbohrvaški v cirilici v Sokolskem koledarju za l. 1923, stran 37.

pravico na življenje s tem, da prinese svetu nove vrednote in nove misli. Čim manjši je narod, tem bolj mora presegati velike narode po globoki izobrazbi. V stremljenju po izobrazbi in napredku v vseh strokah človeškega dela ne sme nikdar mirovati. — Izobrazba sama pa ne zavaruje naroda, ako je pri tem telesno slaboten in npravstveno pokvarjen. Naloga Sokolstva je torej telesna in duševna vzgoja vsega naroda. Ves narod bodi deležen sokolske vzgoje (kar Čeh, to Sokol). Prostovoljna disciplina je važno sredstvo sokolske vzgoje itd. ...»

Dragi sokolski naraščaj! Ali niso to besede, ki tudi napol Sokola vzdramijo, ga pritegnejo k sebi, mu dajo poguma in železne volje, da s sokolskim delom postane popolen Sokol? Ali ne zaikre pri tem oči pridnega in delavnega Sokola, ki s ponosom govori sebi in svojim bratom: Sokol sem in tak hočem in moram ostati? Dragi bratci, zapomnite si te besede našega velikega učitelja, Sokola dr. Tyrša.

Razven znamenitega članka »Naša naloga, smer in cilj«, je napisal Tyrš v »Sokolu« nebroj drugih člankov o Sokolstvu. Med drugimi je izšel spis »O telocvičné soustavě Sokolské. Uvahy všeobecné« (O sokolskem telovadnem sestavu. Splošna razprava) l. 1871. v I. letniku »Sokola«. V tem spisu je utemeljil svoj telovadni sestav.

Tyrš se ni brigal samo za praškega Sokola, ampak se je zanimal in deloval z največjo pridnostjo tudi za sokolska društva izven Prage, da so se postavila na krepke noge. Ponovno je povdarjal pri vsaki priliki, da ima le vsakdanje, neumorno, resno in razumno delo resnično vrednost, vedno iznova pa tudi opozarjal na končni cilj vsega sokolskega prizadevanja, na povzdigo in blaginjo, čast in srečo naroda. — Z javnimi nastopi in sokolskimi prireditvami je vzbujal v Sokolskih vrstah zanimanje do dela, v narodu pa smisel in navdušenje za sokolsko organizacijo.

Tyrš je bil večič in spreten vodja sokolske organizacije. Večkrat je rešil to ali ono društvo pogina s svojo vplivno besedo in energičnim delom. Da bi napravil kar najbolj močno vez med sokolskimi društvi, je deloval na to, da jih združi v zvezo čeških sokolskih društev, kar pa je tedanja avstrijska vlada prepovedala. Slične prepovedi in nasprotovanje avstrijske vlade napram Sokolstvu niso spravile Tyrša v malodušnost, ampak njegovo delo je bilo še požrtvovalnejše.

V letih sokolske krize 1877—1881 je Tyrš v kljub svoji bolezni ostal trdno na svojem mestu. Kriza se je začela že od 1872. l. in je dosegla v omenjenih letih vrhunec. Višjim avstrijskim krogom je bilo Sokolstvo trn v peti in zato so ga začeli preganjati. Vlada sama je razpuščala društva in zaplenila njihovo premoženje. Sokolstvo je vidoma nazadovalo. — K tej krizi in k njenim vzrokom se bomo še povrnili. — In prav tedaj Tyrš ni miroval, četudi je bil živčno jako bolan in je moral iskati zdravja v drugih deželah, posebno v Italiji, kjer je bilo podnebje. Večkrat je bil zato odsoten zaradi zdravljenja iz domovine po eno in celo dve leti. Zavedal se je, kako neobhodno bi bil potreben doma pri vodstvu Sokol-

stva — in to ga je bolelo. Po letu 1880. se je budilo sokolsko življenje iznova. Tyrš je klical, bodril in izpodbujal na delo sokolske člane. S tem, da je predlagal prireditev prvega vsesokolskega zleta, ki se je vršil v Pragi dne 18. junija 1882. l., je dal zgodovini Sokolstva velepomemben dan, ki je prevažen za nadaljni razvoj Sokolstva. Na tem zletu je korakalo 1600 članov v kroju, javne telovadbe pa se je udeležilo 700 telovadcev iz 76 društev pod poveljstvom načelnika dr. Tyrša. — Sovražniki Sokolstva, ki so se že veselili razpada, so obmolknili.

Po I. vsesokolskem zletu je Tyrš le še šestkrat vodil vdane mu vrste praškega Sokola pri izletih in javnih nastopih. Zadnjikrat si je nadel sokolski kroj 18. novembra l. 1883., a na občnem zboru dne 7. aprila 1884. l. je zadnjikrat ogovoril svoje verne člane, ki jim je načeloval od ustanovitve prvega sokolskega društva. — Že istega leta (8. avgusta 1884.) je umrl največji Sokol — br. dr. Tyrš.

(Dalje prihodnjič.)

JOS. ČOBAL:

Metanje krogle.

upna naraščajska tekma se bliža. Naraščajniki se vztrajno pripravljajo, neumorno vadijo uro za uro, pa tudi doma v prostem času ponavljajo tekmovalne vaje. Vse vaje že obvladajo. Pozna se, da so bili yso zimo pridno na delu, in da je njihov voditelj vesten in skrben vodja. Sedaj se vaje še »pilijo«, t. j. gleda se na kolikor možno lahkotno in lepo izvedbo. — Tudi v tem pogledu se vidi napredek. Samozavest raste v mladih srcih, in v duhu že vidijo naši »tekmovalci«, da so priborili svojemu društvu prvo mesto pri župni tekmi.

Razpoloženje je izborno, — že skoro objestno. Slabo bi naletel, kdor bi si dovolil opozarjati naše fante, češ, bodite previdni, še vam lahko izpodleti pri tekmi. Naraščajski voditelj ima sam veselje nad takim razpoloženjem svojih gojencev, vendar se obenem tudi dobro zaveda, da njegovi »gadje« še niso povsem godni za tekmo. Kakor povsod, tako je tudi pri tekmi sreča opoteča, in na uspeh more računati le tisti, ki ima za seboj prevdarno in vztrajno predpripravo. Iz tega razloga še vedno drži svoje varovance trdno na vrvi in jih navaja k vzdržni, nadaljni vadbi, — to še zlasti radi tega, ker je za tekmo predpisana našim fantom še nepoznana panoga iz proste tekme, namreč metanje 5 kg težke železne krogle. Čez zimo v telovadnici niso mogli va-

diti v tej panogi, treba je torej pričakati, da mehki žarki pomladanskega solnca omogočijo vadbo na letnem telovadišču.

Za naš naraščaj je bilo metanje krogle še nepoznana stvar, kar jih pa ni motilo, da so bili takoj gotovi v svoji sodbi: metanje 5 kg težke krogle ne more biti ravno pretežko, in prav gotovo jo bo vsak porinil za 10 točk. Nekaj dni pred tekmo poskusimo metanje krogle, pa bo vse v redu.

Temu modrovanju napravi konec brat voditelj. »Ker ste si tako svesti svojih moči,« pravi, »pa gremo takoj na telovadišče, da poskusimo, v koliko so vaše moči dorasle vašim besedam«. Rečeno, storjeno! Glasen živžav spremlja naraščajski oddelek, ko koraka na telovadišče.

Brat voditelj razloži najprej tekmovalna pravila za metanje krogle. Na tleh zariše krog s premerom 2,5 m in pojasni, da se iz tega kroga pri metu ne sme stopiti. Tudi pokaže sam brez druge razlage, kako se meče kroglo. V lepem loku leti krogla nad 9 m daleč . . .

Brat voditelj odredi, da morajo metati vsi po vrsti.

Nastopi prvi, iz naše mlade družbe največji. Smehljajoč vzdigne z desno roko kroglo k licu, vstopi v krog in se nekako neokretno pripravlja k metu, slednjič pa se vendarle iznebi krogle. Šmenta! Krogla je svojeglavna in ne gre daleč. — Ostala družba svojega največjega tovariša zbada, da je slabič, da mu pri tekmi ne uide ničla itd.

Sledi drugi po velikosti. Ta nekako zamenja kroglo s kamnom. Kroglo dvigne za glavo, in jo nato po nekoliko čudno izverženih korakih zavijti v loku čez glavo. Krogla je prav kmalu na tleh, še bližje kot pri prvem metalcu. Splošen smeh — ki pa takoj preneha, ko jim tovariš s skremženim obrazom pove, kako ga je neznansko vščipnilo v rami in v laktu, ko je vrgel kroglo. —

Po vrsti nastopajo ostali. Vsi pokažejo, čim prestopijo začarani krog, neko zadrego. Nobenemu se ne posreči doseči gladkega, lepega in izdatnega meta. Na sunek se pripravljajo na najrazličnejše načine, eni mečejo iz spetne stoje, drugi iz razkoračne, eni vzravnan, drugi iz počepa itd. Tudi z rokama si ne vedo pomagati; na levico kar enostavno pozabijo. Dvema, ki sta kroglo spustila preveč za glavo, se izmuzne iz prstov in odleti nazaj. Toliko, da je ni dobil blizu stoječi tovariš v glavo. Meti so skratka slabi. Vzbudi se zavest, da je metanje krogle vendarle trd oreh, in da bo treba še mnogo truda, da se tudi v tej panogi primerno pripravijo za tekmo.

Krividu slabih uspehov pri metanju valé na prešibke telesne moči in to jih začjenja skrbeti. Ta strah pa se namah razblini, ko vrže kroglo mali in bolj šibki »Turkec«, imenovan tako zato, ker je med vojno nosil rdeč fes, dar bosanskih vojakov, ki so bili nastanjeni v tem kraju. Njegov met je bil najlepši in tudi najdaljši. Tovariši začetkoma ne morejo verjeti svojim očem. Brat voditelj vpraša »Turkeca«, če je že metal kroglo, ker je videl, da je pri metu čisto pravilno in živalno poskočil in

tudi z roko izvedel pravilni sunek, ki ga je ojačil še z zasukom trupa. »Krogle še nisem metal,« odgovori naš Turkec, »pač pa »kamena s ramena,« kar so me učili Bosanci, ko so bili pri nas nastanjeni.

Brat voditelj potolaži naraščajnike, da so za metanje krogle dovolj močni, pač pa še ne znajo načina, kako se mora met izvršiti. »Le zato,« pravi, »ker ste se prvotno tako širokoustili, kako boste metali vsi za 10 točk in ste bili naziranja, da je škoda časa za to vadbo, le zato sem vas pustil, da ste metali, kakor je vsak vedel in znal. Sedaj pa, ko ste videli sami in se prepričali, da zahteva tudi metanje krogle enako pazljive in vztrajne vadbe kot vaje na orodju, pričakujem, da se z vso vnemo lotite te priprave, zakaj do tekme imate samo še 3 mesece časa. — Pojasnil vam bom natančno, kako se mora metati in na to vadite sami v prostem času; vsak malo večji kamen vam bo dobro služil za vajo. — Dosedanje napake ste videli sami in jih bote tekom naslednje razlage tudi razumeli.«

Temeljno pravilo je: izrabiti silo vsega telesa in ne samo roke.

Prvi gib izvedejo noge. Če mečeš z desnico, se postaviš na desno nogo, ki je v kolenu malo upognjena; s prsi leve se v prednožni stoji na lahko dotikaš tal. Gornji del telesa nagneš malo nazaj tako, da tvori z levo nogo premo črto.

Kroglo objameš s prsti, ne sme ležati izključno na dlani; za met jo je treba nasloniti k rami na ključnico, (t. j. vodoravno kost med ramo in vratom). Spodnja leht smeri v pravcu meta. Desnico je torej treba odročno upogniti, z levico pa predročiš gor, kar služi za vzdrževanje ravnotežja, ker stojiš le na desni nogi.

Iz opisanega osnovnega položaja poskočiš naprej na desni, in sicer v lahnem počepu. S tem poskokom prideš na mesto, kjer se je do sedaj dotikala tal leva noga, ki takoj po prisunku desne zopet prednoži, da v naslednjem trenutku doskoči v počep skoro ob rob krogevega oboda.

Sila, ki si jo nabral s poskokom, te žene naprej do zmernega predklona. Ta položaj je naravno samo trenoten — prehoden, kajti brez prekinjenja se moraš odriniti z levo in preskočiti na desno nogo, obenem s silnim zasukom trupa (v bokih) v levo.

Krogla se nahaja do tega trenutka še vedno v prvotno opisani legi, t. j. pri desni rami in naslonjena na ključnico. Desna roka je po zasuku trupa prešla v zaročno skrčenje tako, da smerita obe lehti v smeri meta. Sočasno s preskokom iz leve na desno nogo, zamahneš v loku z levo roko nazaj, s čimer dosežeš ostrejši zasuk trupa v levo, kateremu mora takoj spojeno slediti sunek krogle. Sunek izvede z vso silo poševno gor, in sicer tako, da sledita krogli trup in roka, kolikor možno daleč. Če padeš po tem sunku naprej, je to znak, da si pravilno vrgel. Pri tekmi je seveda paziti, da se krogov obod ne prestopi, dokler ni krogla padla na tla, ker je sicer met neveljaven. Ravnotežje ti pomaga vzdržati leva noga v zanoženju in leva roka v zaročenju.

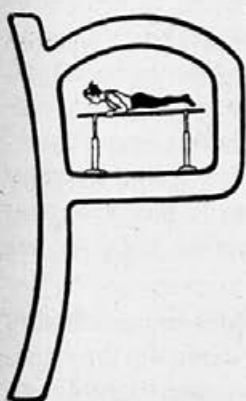
Tu opisane gibe nog, rok in trupa je neobhodno potrebno vztrajno vaditi, zlasti je važen zasuk trupa, ker izredno ojači odločilen sunek.

V dobrih 14 dneh po prvem poskusnem metanju krogle so naši fantje pokazali že jako lep napredek. »Turkec« je imel med tovariši že nevarne tekmece, ker so se vsi resno trudili, da se kar najbolj ravnajo po navodilih brata voditelja.

J. P.:

O premogu.

remog je sestavni del zemeljske skorje. Nahaja se včasih blizu zemeljske površine, navadno pa v raznih globočinah do 1.500 m pod površjem, morda še tudi globlje. Dasi se nahaja semtertja v globočinah med najraznovrstnimi hribinami, ga smatramo z ozirom na njegov izvor in postanek povsem nekaj drugega kakor ostale plasti, ki sestavljajo zemeljsko trdno lupino. Izvor in postanek premoga hočemo na kratko opisati.

Naša zemlja je bila nekdanj v ognjenokapljivem stanju. Zaradi dolgotrajnega ohlajanja se je končno strdila njena površina. Iz ognjeno tekoče žarje (lave), kakoršno bruhajo še dandanes ognjeniki (vulkani), je nastal ves rudninski material, ki ga vidimo vsepovsod, kjer odrgnemo rastlinski plašč — seveda v manj ali bolj izpremenjeni obliki. Iz žarje skrepenele snovi imenujemo anorganske v nasprotju z organskimi, kojih izvor so živa bitja. V zemeljski notranjosti je premog z nekaterimi sorodnimi snovmi kakor kamena olja, kameni klej in asfalt predstavitelj organskih snovi. Uvrščen je med sklade neorganskih tvorb, toraj med sklade, ki so svojčas nastali iz žarje.

Da se nahaja premog samo pod zemljo je vzrok, ker so edino tam dani vsi pogoji za njegov postanek.

Dejstvo, da je nastal premog iz rastlin, ki pa uspevajo edinole na zemeljski površini, nam vsiljuje vprašanje, kako je došlo do tega, da so prišle rastline pod zemljo in da so se izpremenile v premog.

Rastlinstvo se je naselilo in uspevalo na našem planetu še le tedaj, ko se je primerno ohladil, ko so se vodne pare zgostile v vodo in ko je dobilo ozračje primerno sestavino. Dognano je, da je nastopilo prvo rastlinstvo v zgodnji dobi zemeljskega razvoja. Kadar so bile prilike ugodnejše, povzročene s izpremembami v planetnem sistemu, je tudi rastlinstvo bujnejše uspevalo. In resnično zaznamujemo perijode (razdobja), po tem, katero rastlinstvo se je v njih najbujnejše razvijalo. Znane so namreč posamezne žile črnega premoga, ki dosežejo debelino 15 m in

ležišča z razsežnostjo po več tisoč kvadratnih kilometrov. Če pomislimo, da je morala biti plast nagromadenega rastlinstva skoro desetkrat debelejša, nego je sedanja plast premoga, zadobimo približno sliko o množini takratnega rastlinstva. Take žile pa nastopajo le redko posamično, njih število je v raznih premogiščih zelo različno. V nekem rudniku v južni Rusiji so jih našli celo 225 in v mnogih slučajih doseže celokupna debelost vseh žil do 100 m.

Toda ne samo rastlinska ogromnost, temveč tudi velike zemeljske prevale so nujno potrebne za tvoritev premoga. Brez teh ne bi prišlo rastlinje pod zemeljske plasti, še manj v take globine, kjer so pogoji za tvorbo premoga posebno ugodni.

Rastlinski preostanki, ki leže prosto na zraku, se ne morejo pretvoriti v premog. Vsakomur je znano, da trohni les na zraku. Vemo pa tudi iz dnevnih izkušenj, da zrak vzdržuje gorenje. Trohnenje pa ni nič drugega, kakor počasno gorenje. Sicer se pri trohnenju ne pojavlja plamen, ker je toplina (temperatura) prenizka, pač pa se lahko prepričamo, da se razvija nekoliko toplote, in če se ta ne odvaža, se trohneča snov celo lahko vname. Kadar trohni kaka snov, se izgubljajo iz nje polagoma sestavni delci v obliki plinov in končno ostane le nezatna količina neizgorljive snovi — pepela.

Da se ni izgubila na tak način kakor pri trohnenju snov iz rastlin, ki so nam dale premog, je poskrbela deloma narava sama in je s tem prihranila človeštvu iz davnih dni ogromne množine neprecenljivega blaga.

Zaradi trajnega ohlajanja se je krčilo vroče zemeljsko jedro. Zemeljska skorja se je gubančila, nastale so razpoke, posamezni deli so zdrsnili v nižine. Pri tem je stopilo tudi vodovje čez svoje bregove. De-roče vode so naplavljalje rastlinski material, od časa do časa tudi glino, pesek in gramoz ter zagrnilje organske snovi. Nanešene zmesi se sprimejo ter onemogočajo trohnenje, ker so neprodušne. Sedaj prične pre-krojitev, ki jo imenujemo oqlenenje. Razvijajo se sicer tudi plini kakor pri trohnenju, ampak za tvorbo premoga potrebne snovi uhajajo v manj-ših količinah kakor nepotrebne. Uplinjena snov pronica mestoma skozi vrhnje plasti ter dospe na površino. Ob Kaspiškem morju pri mestu Baku gori baje tak izvir že od 10. stoletja. Plini se nabirajo tudi v du-plinah in če navrtamo tak prostor pri obratovanju v rudniku, puha plin z veliko silo v jamske prostore. Pod imenom »treskavi plini« jh pozna rudar ter jim posveča veliko pozornost. Z zrakom pomešani tvorijo ne-varno razpokljivo zmes. Nezgode te vrste so zahtevale že često strašne žrtve.

Tudi pri izvestnih rastlinah današnje dobe opažamo lahko proces oqlenenja, seveda v mnogo manjšem obsegu kot nekđaj. V stoječih vo-dah se naselijo sprva majhne rastlinice in enostavne živalice — otdot sivkastozelena barva mnogih voda — ki padajo na dno, ko odmro. Plast

debeli ter tvori podlago in hrano drugim rastlinam. Vodna gladina izginja in končno prepreže bujno rastlinje vso površino, nastane barje. Spodnje plasti pooglene, nastane šota. Šota, ki se pridobiva iz takih ozemelj, je najmlajši produkt oglečenja.

Čim daljša je doba oglečenja, tem boljši je premog. Raziskovalci na tem polju so dognali, da imajo še nekateri drugi činitelji precejšen vpliv na kakovost premoga. Večja toplota in pritisk skrajšajo tvorbeno dobo. Znani so slučaji, kjer je ena in ista žila razvita mestoma kot rjavi premog, mestoma kot antracit ali celo kot grafit, ki nam predstavlja najvišjo stopnjo oglečenja. Vzrok temu je bližina ali dotik iz notranjosti privrele žarje ali pa silno gubančenje dotičnega dela žil.

Glede oblike in lege premogišč je omeniti, da slika v splošnem ni enotna. V naših krajih so premogovne plasti zvite večinoma v obliko kadunje, kar nam dokazuje, da se je zemlja gubančila še tudi po sesedanju rastlinskega materiala. Prvotna lega usedlin je bila brezdvomno precej vodoravna. V Rusiji se je ta lega vobče ohranila. Debelost posameznih žil se giblje v mejah od nekoliko *cm* do 10 *m*, pri rujavem premogu celo do 100 *m*.

Po kakovosti in starosti opredeljujemo premog v sledeče vrste:

Šota, nastala iz močvirskih rastlin, je najmlajša tvorba oglečenja. Večinoma se jasno vidijo koreninice in debelca nekdanjih rastlin. Barve je svetlo do temnorujave; v gospodarstvu nima velikega pomena.

Rujavi premog je starejši, kakor šota. Barvo ima rujavo do črnika-sto in v splošnem je raza na porcelanasto ploščo rujava, medtem ko je pri črnem premogu črna. Ponekod je lesni zlog razločno razviden: v tem slučaju ga imenujemo lignit. Zaradi obilice pepela in nizke kurilne vrednosti se rujavi premog ne ceni posebno.

Dragocenejši je črni premog. Barve je svetlo ali motno črne. Visoka kurilna vrednost, ki jo izražamo s kalorijami,* in nepregledna vrsta snovi, ki jih pridobivamo iz njega, so mu prisodile važno mesto na svetovnem trgu.

Antracit kot najboljša premogova vrsta ne pride toliko v poštev v tehniki, ker je predrag, posebno v Evropi. Glavne njegove lastnosti so: počasno gorenje brez plamena, dima ne razvija ter zapušča le majhno količino pepela. Kurilna vrednost je zelo visoka.

Poleg imenovanih vrst prirodnega oglja poznamo še umetno oglje. Da zadosti rastočim potrebam, je začel človek posnemati procese, ki se vrše v naravi. Potom razgrevanja v brezdušnih posodah dobimo iz lesa, kosti in drugih organskih snovi, lesno, kostno oglje in druga oglja.

Premogišča se nahajajo po vsem svetu. Posebno bogata na premogu je Severna Amerika, Anglija, Nemčija in Francija. Visoko razvita industrija v omenjenih državah je črpala svoje sile v premogovnem bo-

* Kalorija je množina toplote, ki jo uporabimo za zvišanje temperature enega kg vode za eno stopinjo.

gastvu. V Aziji nadkriljuje Kitajska vse ostale dežele v bogastvu premoga. Važno mesto zavzema tudi Rusija. Tudi Jugoslavija zaznamuje lepo število odkritih premogovnikov, v obratu jih je približno sto. Od teh jih odpade na Slovenijo 17. Pri nas imamo z malo izjemo le rujavi premog ter smo odvisni glede nekaterih proizvodov črnega premoga še od inozemstva.

Premog tvori danes važno postavko v vrsti dobrin, ki nam jih nudi narava. V jasni luči nam osvetljuje to dejstvo posebno današnja doba, ko ne mine niti dan, da ne bi slišali o sporih za ozemlja, ki imajo v svojem okrilju premogovno bogastvo. Pa saj je umevno, zakaj neodvisen je narod, kadar je gospodarsko samostojen.

Kamorkoli se zateče naše oko, skoraj povsod izsledimo uporabo premoga odnosno njegovih izdelkov. Peči v stanovanjih in kuhinjah, prometna sredstva širom sveta, plavži, plinarne, v mnogih slučajih tudi elektrarne in druge tovarne porabijo dnevno tisoče vagonov premoga. Ne rabimo ga samo za pogon strojev, temveč vsak košček železa je moral biti očiščen, predno je bil uporabljiv, s koksom, ki ga izdelujemo iz premoga, ali, kjer primanjkuje koksa, z lesnim ogljem. Pri izdelovanju barvil, razstrelil, mila in tudi v zdravilstvu ima premog važno vlogo.

Solsko društvo Sušak-Rijeka.

Prije nego-li predem na sam predmet ovog izvještaja, treba Vam, dragi naraštajnici, koji živite daleko od ovih lijepih naših krajeva, objasniti nekoje činjenice, povezane usko sa našim sokolskim životom i stanjem u Primorju. Vi znate, da je ostao znatan dio zemlje, na kojoj živi narod naše krvi i našega jezika — u Goričkoj, Trstu in Istri, neoslobođen te stenje pod tuđim jarmom. Među ove krajeve ubrajamo također Rijeku, koja sačinjava sa Sušakom zapravo jedan grad sa dva imena. Ali ipak, na Rijeci vladaju Talijani, na Sušaku vije se naša trobojka, dijeli nas samo mala rijeka, nazvana Rečina. Pitate: odakle onda gornji naziv (Sušak-Rijeka) sušačkom sokolskom društvu? Evo: Rijeku otkinuli su Mađari davno već od hrvatskog narodnog organizma, te su stvorili sebi ondje jednu poziciju, koja im je služila izlazom na more. Ovome su mjestu dali neke posebne pravice, te ga podredili izravno Budimpešti, a naše ljudstvo, koje je bilo na Rijeci u većini, počeli su nasilno

odnarođivati i progoniti. Zato na Rijeci nije bilo naših škola, odnosno, u koliko su nekada ondje postojale, morale su preinjeti svoje djelovanje na Sušak. Jednako je bilo sa društvima, samo se je »Čitaonica« mogla da održi na Rijeci. Uslijed toga protegnulo je sušačko sokolsko društvo odmah iza osnutka (g. 1904) svoje djelovanje također na ljude, koji su stanovali na Rijeci, a kašnje, kad je nestalo nade, da će se moći osnovati na Rijeci samostalno sokolsko društvo, prozvalo se »Sokol Sušak-Rijeka«. To je ime još danas na snazi; Rijeka ni poslije prevrata nije bila bolje sreće, te je ostala u ropstvu, menjajući samo gospodara. Kao prije, tako se ni sada ne smije da pokaže sokolska košulja na Rijeci, čime se pretežno većini riječkog pučanstva, koje je naše narodnosti, otimlje sloboda mišljenja i kretanja. U znak prosvjeda, te u znak, da se mi Rijeke nijesmo odrekli, nosi sušački »Sokol« svoje predratno ime, a k tome nazvala se naša župska organizacija u Primorju: »Sokolska župa Rijeka«.

Jasno je dakle, kako važnu misiju ima da vrši ovo društvo, koje je ujedno kao najjače u Primorju, i sjelo naše župe. Nijedno društvo u cijeloj našoj kraljevini nije tako pomaknuto naprijed, u tijelo nepravdne sile, koja se ugnijezdila na slovenskim obalama i na nesporno našim brijegovima: na samoj granici stoje zidovi šušacke sokolane, i u vrtu, gdje se vježba, stoji pogranični kamen. Ove prostorije, iza kako se je u proljeće ove godine napokon Sušak riješio okupacijskih oblasti, poprištem su živoga rada i gibanja. Dan za danom vrstaju se stotine onih, koji crpe korist od sokolskog uzgoja, u ovim prostorijama. Pače jedan odjel starije braće tako je zagrijan za tjelovježbu, da dolazi redovno u jutro u 6 sati na vježbu, a ako slučajno jedan od braće zakasni, plati dobrovoljno 10 din. u društvenu blagajnu. Ovo je u istinu lijep primjer sokolskog razumijevanja. A da je ovo društvo pravilno shvatilo svoje dužnosti spram otadžbine i neoslobođene braće, mogli smo se uvjeriti prigodom prvog naraštajskog dana, što ga je ono priredilo dne 29. aprila ove godine u svojim velikim prostorijama. Prostorije međutim nijesu dopuštale, da bi društvo pokazalo svu brojčanu snagu pomlatka i naraštaja, za to je nastupilo od svake kategorije samo 20—30 odabranih vježbača odnosno vježbačica.

Pred dupko napunjenom dvoranom, na prostranoj pozornici, vrstala se slika za slikom; jedna ljepša od druge, u obliku i dotjeranosti, koja bi služila na čast i našim najboljim društvima. Ovo je bila jedna neobična pojava za nas u Primorju, koji smo bili naučeni dosada gledati samo slabe nastupe. Da nema prevare, mislio sam kod prve točke, ono najbolje izvedeno bit će na početku i svršetku, a sredina? No, uskoro bi vas bio potcijenio, vas najmanje, koji ste, u lijepim novim crvenim košuljama tako junački i samosviješno izvodili svoje proste vježbe. Srce je igralo u vama, vidio sam, od veselja, jer su vam vježbe tako dobro pošle za rukom, a vjerujte mi, ništa manje od vašega nije bilo naše veselje, gledajući vas, kako vatrenim očima, mirnim izražajem lica iporačunanim kretanjem izvodite svoju zadaću. Primiili ste zasluženu pohvalu. Nijesam vas

promatrao kod redovite vježbe, ali iz ovog nastupa jasno proilazi vaša poslušnost u sokolani, koja neka bude trajna i dobrovoljna. Djevojčice ste nešto malo zaostale za dječacima. Opća skladnost nije bila dotjerana uslijed nepažnje dviju ili triju vježbačima. Bit će, da ove nijesu dovoljno točno polazile vježbu? Ova se pogreška mora u buduće popraviti. Ženski naraštaj imao je tri tačke, sve dobro naučene i izvedene. Vježbe na konju bile su početničke, pak stoji na vama, da vam budu marljivošću i pristupačne i teže vježbe. Najbolje istakao se svakako muški naraštaj, naročito proste vježbe šestorice učinile su dubok dojam na gledaoce. Tačno izvađanje gibova moram pohvaliti usprkos pojedine hipne nesigurnosti ili zakašnjelog okreta. Radi jedne takve pogreške nisi još »slab« Sokô; nije toliko do toga, da bude sve pravilno i prema propisima što se izvanje forme tiče, već je tu duša, što ju tražimo i prosuđujemo, tu je snaga i ustrajnost, a sve to hoćemo da temeljitim vježbanjem usavršujemo, da postanete jednom vrijedni borci za prava svoje drage otadžbine. Na pravom ste putu; ustrajno naprijed!

Ovom je zgodom razdijelio načelnik brat Boras nagradne diplome, koje su postigli naraštajnici i naraštajnice prigodom lanjskog župskog natjecanja, i to naraštajnicima: V. Smokvina, V. Lepušić, H. Krišković, J. Pindulić, L. Večerina, R. Kremzir i J. Pichler, te naraštajnicama: I. Cotti, Z. Pavešić, M. Vrkljan, Z. Jurinčić, Č. Rubeša i M. Šepić, uz poziv, da im služi ovaj lijepi uspjeh, što ga postigoše u lanjskom natjecanju poticajem za budući nesmanjeni rad. Cijela ova priredba bi završena lijepo uspjelom skupinom svijui, koji su nastupili. Zdravo! **Janko Jazbec.**

Nove knjige.

Josip Korban: Vitomilova železnica. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Cena 14 Din. — Ljubka povest, ki pripoveduje, kako je mladi Vitomil delal železnico, ki pa ni imela pričakovanega uspeha. Mladi »inženir« Vitomil je pri napeljavanju železnice pokončal celo gredo zelenjave in cvetlice, za kar je prejel od matere zaslužno plačilo s »trač-

nico«, tako da tri dni ni mogel mirno sedeti. Njegov pomagač Tonček pa je za raztrgane hlače dobil posebno nagrado v obliki neprostovoljne kopeli v gnojnici. Oba junaka se posvetita novemu poslu, in sicer nabiranju gob. Toda usoda jih odvrne tudi od tega dobičkonosnega opravila. Vitomil se seznanil z gospodom Andrejem, ki ga uči goslanja, Tonček pa prevzame službo poganjača pri ciganovem vrtljaku. Stari gospod Andrej vzame Vitomila k sebi na svoje posestvo, ki se nahaja ob robu gozda na samotnem kraju. Cigan, pri katerem je zaposlen Tonček, hoče ponoči krasti pri gospodu Andreju, Vitomil in gospod Andrej ga prepodita. To je povod, da se gospod Andrej preseli v mesto, Vitomila pa bogato obdari. — Povest je primerna za deco in jo toplo priporočamo sokolskim društvom, ki imajo knjižnice za sokolski naraščaj.

Spomenica sleta banatske sokol. župe izašla je iz štampe. Pored obilnog gradiva ima geografsku kartu banatske župe i 30 slika. Knjigu je napisao brat Ante Tadić. Cijena po komadu 20 Din, pouzećem 24 Din. Jeftinije je novac naprijed poslati. Molimo sva sokolska društva da naruče po jedan primjerak za svoju knjižnicu. Naručebe prima Sokolsko društvo u Vršcu (Banat).

Velimir Popović: Drugo moje letovanje na Bledu jula i avgusta 1922. godine u taboru beogradskih Sokolića. Sa 54 slika. Beograd 1923. Cena 15 Din. — Beogradsko Sokolsko društvo je edino v naši državi, ki je toliko srečno, da je priredilo že dve leti zaporedoma s svojim naraščajem dvomesečno taborenje v prosti prirodi. Prvikrat so taborili Sokolići leta 1921. na planini Goč blizu Vrnjačke Banje v Srbiji, bilo jih je 200 moške in ženske dece in naraščaja. Imeli so s seboj šotore, v katerih so prenočevali, šotor za kuhinjo in celo poseben šotor za gledališče. Seveda take priprave stanejo mnogo denarja, ki ga pa tudi beogradsko Sokolsko dru-

štvo nima kakor vsa naša društva. Toda beogradski Sokoli so dobili bogatega »strica iz Amerike«. Šeči ameriške misije v Beogardu dr. R. R. Reeder je bogato obdaril Sokolsko društvo s šotori in z denarjem v vrednosti 250.000 Din. S tem je bilo vse preskrbljeno za stanovanje in hrano, vsak »taboraš« pa je moral prinesiti še po 50 Din in seveda predpisano obleko, čevlje, nož, vilice, krožnik, čašo, šivanko in druge take malenkosti. Tako opremljeni so preživeli mladi Sokoli veselo in zadovoljno svoje počitnice namesto v mestnem prahu in slabem zraku na planji v čistem in svežem zraku. Uspeh letovanja je bil izvrsten. Madina je bila zdrava in vesela ter se je vrnila zagorelih lic v Beograd. To letovanje je popisal br. Velimir Popović, ki je bil voditelj letovanja, v knjigi »Moje letovanje 1921. god.«.

Preteklo leto pa so se odpravili beogradski Sokoliči že na daljšo pot in so priredili svoje letovanje na Bledu, na najlepši točki naše domovine. Na tem letovanju je bilo 160 Sokoličev in Sokoličic, ki so delali izlete na bližnje kraje, bili so celo na Triglavu, se kopali, ribarili in veslali po jezeru, prirejali javne telovadbe in gledališke igre. Od tu so se udeležili tudi I. vsesokolskega zleta v Ljubljani. Seveda so bili navdušeni in razočarani od lepote naše Gorenjske. Taborišče je posetil tudi naš kralj Aleksander, in sicer enkrat po dnevi in enkrat v noči. Vse dogodke in doživljaje je opisal v knjigi »Drugo moje letovanje« vodja taborišča br. Velimir Popović, ki je kratko poročal o tem letovanju tudi v našem listu v 1. in 2. številki letošnjega leta. Knjiga se prav prijetno čita in jo priporočamo našim čitateljem, ker se bodo iz nje marsikaj naučili. Knjiga se dobi v pisarni Jugoslov. Sokol, Saveza v Ljubljani.

E. Gangl: Sin. Drama v štirih dejanjih. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 24 Din. — Knjiga je izšla v drugi izdaji.

